

T.C.
NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİ ÇİN HALK
CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Osman Birkan BİÇER

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme

Enstitü Bilim Dalı: İşletme Yönetimi

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Abdullah Fatih AKCAN

EYLÜL-2015

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİ ÇİN HALK
CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Osman Birkan BİÇER

Enstitü Anabilim Dalı: İşletme

Enstitü Bilim Dalı: İşletme Yönetimi

“Bu tez 3./9/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd. Doç. Dr. A. Fatih AKCAN	BASARILI	
Yrd. Doç. Dr. Onur AKPINAR	BASARILI	
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ERGÜN	BASARILI	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Osman Birkan BİÇER

03.09.2015

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. Abdullah Fatih AKCAN' a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Danışmanım bütün süreç boyunca her anlamda yanımda olmuş, desteğini ve katkılarını esirgememiştir. Bu vesileyle tüm hocalarıma ve ayrıca çalışmamın yürütülmesi esnasında destek ve sabırlarını esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma; candan teşekkürlerimi sunuyorum.

Osman Birkan BİÇER

03.09.2015

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ	ix
ÖZET	x
SUMMARY	xi

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİ	4
--	----------

1.1. Yükselen Ekonomi Kavramı.....	4
1.2. Yükselen Ekonomilerin Özellikleri.....	4
1.2.1. Sosyo-Ekonomik Yapı.....	4
1.2.2. Yüksek Büyüme Oranı.....	6
1.2.3. Yüksek Risk.....	6
1.2.4. Politik Yapının Etkin Çalışmaması.....	7
1.2.5. Enflasyonist Ekonomi.....	7
1.3. Yükselen Ekonomilerde Karşılaşılan Zorluklar.....	8
1.4. Yükselen Ekonomilerin Avantajlı Yönleri.....	9
1.5. Yükselen Ekonomilerdeki Çekici Sektörler.....	10
1.6. Yükselen Ekonomiler ve Büyüme.....	11

BÖLÜM 2: YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİNDE ÇİN HALK CUMHURİYETİ	13
--	-----------

2.1. Çin Halk Cumhuriyeti Tarihi.....	13
2.1.1. Modern Çağ (1840-1919).....	13
2.1.2. Yeni Demokratik Devrim (1919-1949).....	14
2.1.3. Çin Halk Cumhuriyeti Dönemi.....	16
2.2. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Devletin Rolü.....	16
2.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Politikası.....	18
2.3.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Genel Dış Politikası.....	18
2.3.2. Çin'in Orta Asya Politikaları.....	20

2.3.3.	Çin'in Enerji Politikaları.....	21
2.4.	Yükselen Çin Ekonomisi ve Yeni Süper Gücün Doğuşu.....	23
2.5.	Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Genel Ekonomik Durum.....	26
2.5.1.	Çin Halk Cumhuriyeti'nde İşsizlik ve İstihdam.....	26
2.5.2.	Çin Halk Cumhuriyeti'nde Enflasyon ve Faizler.....	29
2.5.3.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin Döviz Kuru Politikası.....	30
2.6.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti.....	31
2.6.1.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaretindeki Yeri.....	31
2.6.2.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin İhracatı.....	32
2.6.3.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin İthalatı.....	33
2.7.	Çin İçin Muhtemel Gelecek Senaryoları.....	35
2.7.1.	Çin, ABD ve Tayvan Üçgeni.....	35
2.7.2.	Çin, Hindistan ve Pakistan Üçgeni.....	36
2.7.3.	Çin ve Japonya Arasındaki Üçgen.....	37
2.7.4.	Çin, Vietnam ve Filipinler Üçgeni.....	39

BÖLÜM 3: TÜRKİYE VE ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİK İLİŞKİLERİ..... 41

3.1.	Türkiye'nin Dış Ticaretinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yeri.....	41
3.2.	Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti Dış Ticaret İlişkileri.....	42
3.2.1.	Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti İhracat İlişkileri.....	43
3.2.2.	Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti İthalat İlişkileri.....	44
3.3.	Türkiye-Çin Yatırım İlişkileri.....	45
3.3.1.	Çin'deki Türkiye Yatırımları.....	46
3.3.2.	Türkiye'deki Çin Yatırımları.....	49
3.4.	Türkiye-Çin Ticaretinin Lojistik Altyapısı.....	51
3.5.	Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Ticaretinde Karşılaşılan Sorunlar.....	52
3.5.1.	Fikri Mülkiyet Hakları.....	52
3.5.2.	Mevzuat ve Bürokrasi.....	52
3.5.3.	İç Pazara Giriş Hakkı.....	52
3.5.4.	Standartlar.....	53
3.5.5.	Ticari Bankacılık İşlemleri.....	53

3.5.6. Tekstil.....	54
3.5.7. Coğrafi ve İklim Koşulları.....	54
3.5.8. Lisan Engeli.....	55
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKÇA.....	60
ÖZGEÇMİŞ.....	65

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ar-Ge	: Araştırma ve Geliştirme
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
GSMH	: Gayrisafi Milli Hasıla
GSYH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
GUTİAD	: Guangdong Türk İşadamları Derneği
IMF	: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
s.	: Sayfa
TUSKON	: Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu
TÜÇSİAD	: Çin Sanayici İş Adamları Derneği
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization)

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin Büyüme Hızı Oranları (2010-2017).....	11
Tablo 2. Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin GSYH'sı (2010-2017) (Milyar USD)...	24
Tablo 3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin GSMH'sı (Milyar USD).....	26
Tablo 4. Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İşsizlik Oranları (%) (2010-2017).....	27
Tablo 5. Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İhracatı (Trilyon USD) (2009-2015/03)..	32
Tablo 6. Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İthalatı (Trilyon USD) (2009-2015/03)..	33
Tablo 7. Türkiye-Çin Dış Ticaret Değerleri (2000-2014) (Milyar USD).....	44

Tezin Başlığı: Yükselen Pazar Ekonomileri Çin Halk Cumhuriyeti Örneği	
Tezin Yazarı: Osman Birkan BİÇER Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Fatih AKCAN	
Kabul Tarihi: 03.09.2015	Sayfa Sayısı: xi (ön kısım) + 65 (tez)
Anabilimdalı: İşletme	Bilimdalı: İşletme Yönetimi
<p>Dünya ekonomisinde özellikle 1980 yılından itibaren küreselleşmenin etkisi ve iktisadi liberalizmin benimsenmesi ile birlikte gözle görülür şekilde değişimler olmuştur. Yaşanan bu değişimler neticesinde bazı ülkeler hızla büyümeye başlamış ve bu ülkelerin makroekonomik göstergeleri ile yaşam koşullarında pozitif gelişmeler yaşanmıştır. İktisat literatürüne gelişmiş ülkelere göre küreselleşmenin getirdiği bu değişimlerden faydalanarak hızla gelişen ülkeleri tarif eden ‘Yükselen Pazarlar’ (Gelişen Pazarlar) olarak bilinen yeni bir kavram girmiştir.</p> <p>Gelişen bu ülkeler arasında diğerlerine göre uyguladıkları ekonomi politikaları ile dikkat çeken ve BRIC olarak adlandırılan ülkeler topluluğu vardır. BRIC ülkeleri Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin Halk Cumhuriyeti ekonomilerini diğerlerinden ayırmak üzere kullanılan bir kısaltmadır.</p> <p>BRIC ülkelerinin makroekonomik göstergeleri incelendiğinde ise Çin Halk Cumhuriyeti bu ülkeler arasında önemli bir yere sahiptir. Çin’in diğer ülkelere göre GSYH’sının ve Ar-Ge harcamalarının daha fazla olduğu, ihracat potansiyelinin aynı şekilde yüksek olduğu görülmektedir.</p> <p>Bu çalışmada küreselleşme sonucu dünya ekonomisinde hızla gelişim gösteren yükselen pazar ekonomileri hakkında bilgi verilmiş ve bu ekonomilerin özelliklerinden bahsedilmiştir. Yükselen pazarlar arasında diğerlerine göre daha hızlı büyüme gösteren Çin Halk Cumhuriyeti’nin ekonomisi ve ticari faaliyetleri ayrıntılı olarak incelenmiş ve Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti ekonomik ilişkilerine de değinilmiştir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Yükselen Pazar, Çin, Yabancı Sermaye	

Title of the Thesis: Emerging Economies Market Example of China	
Author: Osman Birkan BİÇER	Supervisor: Assist. Prof. A. Fatih AKCAN
Date: 03.09.2015	Nu. of pages: xi (pre text) + 65 (main body)
Department: Business	Subfield: Business Management
<p>There have been changes perceptibly in world's economy with the impact of globalisation and embraced of economic liberalism especially since 1980. In consequence of these changes some countries have been started to develop and there have been positive changes in the macroeconomic known as 'Emerging markets' in the economy literature that is the description of the rapidly developed countries where take advantage of the changes on the globalisation in comparison with the developed countries.</p> <p>Among these developed countries, there is a group of countries called BRIC and has managed to take attention with their applied economic policies than the others. BRIC is an abbreviation of countries included Brazil, Russia, India and Republic of China and it is used to isolate their economy than the others.</p> <p>When analysed the macroeconomic indicators of BRIC countries, the Republic of China has an important place among these countries. It has seen that China's GNP (Gross National Product) and Ar-Ge expenses are much more than the other countries and its export potential identically is much higher.</p> <p>In this study, it has been mentioned of features of these economies and has been informed about rapidly developing market economies in world economy as the result of globalisation. It has been analysed broadly the economy and commercial activities of the Republic of China, in which achieved more rapidly growth than the others among the developing countries, and also mentioned that the economic relations of Turkey and the Republic of China.</p>	
KeyWords: Emerging Market, China, Foreign Capital	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Küresel değişimin yoğun bir biçimde yaşandığı ilk yıllarda, gelişmekte olan ülkeler yabancı yatırımlar açısından oldukça riskli pazarlar şeklinde değerlendirilirdi. Ancak son senelerde bu ülkelerin döneme uygun rekabetçi bir yapıya kavuşmak için, değişim göstermesi, kendilerini gerçek dünya ile uyum göstermesine ve farklı alanlarda gerçek güçlerini sergileyebilmelerine imkân tanımıştır. Yaşanılan değişimler neticesi gelişmiş ülkelere oranla farklı bir yol takip eden bu tür ülkeler, kısa sürede diğer rakip ülkeler arasından sıyrılarak kendilerini bir üst basamağa taşımışlardır.

Yoğun küresel rekabet ortamında, rekabet güçlerini gün geçtikçe yükselten ekonomiler, diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere daha değişik olan yapılarıyla göze çarpmaktadırlar. Rekabet yarışına bir hayli gerilerden başlayan bu ülkeleri şimdiki pozisyonlarına getiren en göze çarpan nitelikleri, kendilerine has sosyo-ekonomik yapıları, yüksek büyüme oranları ve esnek karar alabilme sistemleridir.

Günümüzdeki küreselleşmenin meydana getirdiği bu gelişmelerden faydalanan ve BRIC ülkeleri şeklinde bilinen Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, küresel değer ve yenilik zincirleri yardımıyla diğer yükselen ülkelere ayrılarak, gelişmiş ülkelerle daha süratli bir yakınsama süreci içine girmişlerdir.

Bu dört ülkeden ilk önce Çin ardından Hindistan, ekonomi stratejilerini değiştirerek ülkelerini yabancı yatırımcılara açıp, işletmelerinin küresel değer zincirlerine girişlerine destek vermişlerdir. Bilhassa Çin firmaları, küresel değer zincirlerine fason imalatçı biçiminde daha düşük halkalardan girmelerine karşın, ticaret fazlaları, yüksek tasarruf oranları ve devletin uyguladığı bilinçli teşvik politikalarıyla sermaye problemlerini çözüme kavuşturup, teknoloji yatırımlarına yoğunlaşarak değer zincirlerinde süratle yükselmeye başlarken, yükselen enerji ve hammadde istekleri doğal kaynak zengini Brezilya ve Rusya için çok önemli bir fırsat haline gelmiştir.

Bu çalışmanın konusu da soğuk savaş sonrası global dünyaya entegrasyonunu sağlamaya çalışan Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselen pazar ekonomisi ve ticaretinin incelenmesidir.

Çalışmanın Önemi

1949 senesinde Çin Komünist Partisi liderliğinde kurulan Çin Halk Cumhuriyeti, 1970’li senelerin sonuna kadar merkezi planlı ekonomi politikası diğer bir deyimle dışa kapalı ekonomi politikasını esas almıştır, fakat büyüme ve refah yükselişinde istenen düzeye gelememiş ve birçok problem ile karşı karşıya gelmiştir. 1978 senesinde DengXiaoping’in liderliğinde başlatılan ekonomik reformlar ve dışa açılma politikaları ile Çin Halk Cumhuriyeti dış dünya ile daha yakın ilişkiler kurmak için ilk ve en önemli adımını atmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti reform sürecinin başlangıcı 1980’li senelerde, serbest piyasa ekonomisini benimsemesinin bir sonucu olarak yabancı sermayenin ilgi odağı olarak istikrarlı büyüme rakamları ile dünyanın dikkatini çekmeyi başarmıştır. 2000’li seneler ise 20 yıl önce başlattığı reformlarının ürünlerini almaya başlayan dönem olmuş ve küreselleşme sürecine katılmasının örneği olan 2001 senesinde Dünya Ticaret Örgütü üyeliğinden Çin’in ihracatı ve ekonomik büyümesi daha da büyük bir hız kazanmıştır. Günümüzde ise, dünyanın en önemli ekonomik süper gücü konumundadır. Bu durumun en ciddi unsuru reform süreci olarak bilinmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti günümüzde erişmiş olduğu ekonomik pazar ve askeri güç ile Amerika Birleşik Devletleri’nin karşısında yeni bir denge faktörü şeklinde göze çarpmaktadır. Son senelerin en fazla tartışılan ülkesinin dış politika ilişkileri ve ekonomik performansı da birçok araştırmaya konu teşkil etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı yükselen pazar ekonomileri arasında bulunan Çin Halk Cumhuriyeti’nin kalkınma sürecinde devletin rolünü, genel ekonomik pazar durumunu, uygulanan sanayi ve teknoloji politikalarının etkinliğini ve dış ticaretini değerlendirmektir.

Yöntem

Temel amaç doğrultusunda öncelikli olarak birincil kaynaklar kullanılmaya çalışılmakla birlikte ilk olarak literatür çalışması yapılmış ve bu alanda yapılan benzer çalışmalar

incelenmiştir. Kaynak taramasında daha önce konu ile ilgili yapılan yerli ve yabancı bilimsel çalışmalara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda hazırlanan “Yükselen Pazar Ekonomileri Çin Halk Cumhuriyeti Örneği” konulu bu tez giriş bölümü hariç üç ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde yükselen pazar ekonomileri incelenmiştir. Bu bölümde yükselen ekonomi kavramı, yükselen ekonomilerin özellikleri, yükselen ekonomilerde karşılaşılan zorluklar, yükselen ekonomilerin avantajlı yönleri, yükselen ekonomilerdeki çekici sektörler, yükselen ekonomiler ve büyüme yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Çin Halk Cumhuriyeti tarihi, Çin Halk Cumhuriyeti’nde devletin rolü, Çin Halk Cumhuriyeti’nin dış politikası, Çin yükselen ekonomisi, yeni süper gücün doğuşu, Çin Halk Cumhuriyeti’ndeki genel ekonomik durum, Çin halk Cumhuriyeti’nin Dış Ticareti, Çin için muhtemel gelecek senaryoları yer almaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti ekonomik ilişkileri incelenmiştir. Bu bölümde Türkiye’nin dış ticaretinde Çin Halk Cumhuriyeti’nin yeri, Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti dış ticaret ilişkileri, Türkiye-Çin yatırım ilişkileri, Türkiye-Çin ticaretinin lojistik altyapısı ve Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti ticaretinde karşılaşılan sorunlar incelenmiştir.

Son olarak çalışma yükselen pazar ekonomileri ve Çin Halk Cumhuriyeti ile ilgili yorum ve değerlendirmenin yer aldığı sonuç kısmı ile tamamlanmıştır.

BÖLÜM 1: YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİ

1.1. Yükselen Ekonomi Kavramı

Yükselen ekonomi terimi literatür de kendine yeni bir yer bulabilmesine karşın, konunun güncelliği ve sergilediği önem sebebiyle akademisyen ve araştırmacılar tarafından yoğun bir biçimde kullanılıp, birçok makale ve araştırmaya konu olmuştur. Bir çok gelişmiş ülke kökenli firma yöneticisi ilk başta bu ülkeleri yalnızca kısa dönemli gereksinimlerinin karşılanması açısından uygun pazarlar şeklinde değerlendirmişler, ancak yükselen ekonomilerde meydana gelen rekabet, süratli değişim ve uyum neticesi bu ülkelerin değişik şekillerde değerlendirilmesine yöneltmiştir. Fakat hangi ülkelerin yükselen ekonomiler kategorisine dahil edilmesi gerektiği halen büyük bir tartışma konusudur.

Değerlendirilmesi gereken diğer bir önemli konu ise hangi ülkelerin yükselen ekonomi kategorisine dahil edileceğidir. Gelişmekte olan ülkelerin tamamı yükselen ekonomi şeklinde değerlendirilebilir mi?

Ülkedeki eşitsiz gelir dağılımı, yetersiz endüstriyel, sosyal altyapı ve yoğun nüfus gibi bir çok sorunu çözebilmek için reformlar yapmak yönünde karar veren, bu konuda uzun dönemli planlar düzenleyen, bu planları hayata geçiren ve bu etkinliklerin ardından kişi başına GSMH'da yükseliş gösteren ülkeler yükselen ekonomi olarak isimlendirilmektedir (Çavuşgil ve Ghauri, 1990).

The Economist dergisi (8 Ocak, 94) geliştirmekte olan ülkeler arasında hazırladığı, toplam GSMH miktarı ve sermaye pazarlarındaki kapitalizasyon oranını esas aldığı çalışmasının neticesinde dünyadaki 242 ülkeyi yükselen ekonomi şeklinde sınıflandırmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Departmanı ise, 10 büyük ve en önemli yükselen ekonomiyi şöyle sıralamaktadır: Çin Ekonomik Alanı (Çin, Tayvan ve Hong Kong), Hindistan, Endonezya, Güney Kore, Türkiye, Polonya, Meksika, Brezilya, Arjantin ve Güney Afrika Cumhuriyeti (Garten, 1996).

1.2. Yükselen Ekonomilerin Özellikleri

1.2.1. Sosyo-Ekonomik Yapı

Dünyadaki nüfusun neredeyse % 75'lik oranı yükselen ekonomilerde hayatlarını devam ettirmektedirler. Bununla birlikte bu ülkelerdeki nüfus artış oranlarının diğer gelişmiş ülkelerden daha yüksek olması ve nüfusun gittikçe alım gücünü güçlendirmesi, pazar potansiyeli büyüklüğü bakımından bu ülkelerin önemini gittikçe yükseltmektedir. 1.3 milyar nüfusuyla Çin ve yaklaşık 1 milyar nüfusu ayrıca nüfustaki yüksek artış oranıyla Hindistan ve öteki yüksek nüfuslu ülkeler sınırlı pazar potansiyeline sahip batılı ülkeleri özendirerek kadar önemli ve göze çarpan pazarlardır. Bu ülkelerde meydana gelen nüfus artışı ve pazar potansiyeli bakımından ön plana çıkarmaktadır.

Yükselen ekonomilerin büyük bir öneme kavuşmasının diğer bir sebebi de, gelişmiş ülkelere oranla daha genç ve daha dinamik bir nüfusu elinde bulundurmalarıdır. Genç nüfusun dünyayı anlama biçiminin devamlı olarak değişmesi, taleplerinin batı toplumlarından etkilenecek eskiye oranla daha tüketici bir kimliğe kavuşması ve ülkenin ekonomik bakımdan gelişmesi neticesinde meydana gelen gelir yükselişi toplam talep miktarını süratle yükseltmekte, yükselen ekonomilerin kalkınmasına destek vermektedir (Neace, 1999). Gelişmiş ülkeler elinde bulundurdukları zenginlikler ve kişi başına GSMH bakımından daha ileride olsalar da, gelişme safhasında ve yeni düzene uyum gösterme savaşında olan yükselen ekonomiler aradaki açığı kapatmak yönünden uğraş göstermektedirler (Estes, 1998).

Yükselen ekonomilerde farklı geçmişe, sosyo-kültürel yapı ve özelliklere sahip etnik grupların bulunması ve bu farklı gruplar arasında yaşanan politik, sosyal, ekonomik vb. çekişmelerin bulunması ülke riskini arttırmaktadır. Etnik farklılıklardan kaynaklanan problemlerin ekonomik yapının bozukluğundan beslendiği de göz önüne alındığında, var olan problemlerin çözümü için ekonomik fırsatların ve eğitim olanaklarının bu kesimler arasında eşit şekilde dağılımının sağlanabilmesi gereklidir. Bu ülkelerdeki problemlerin gerçek nedeni, geçiş döneminde uygulanan yanlış politikalar ve etik yapıda görülen çözümlerdir (Çivi, 2001).

Yükselen ekonomilerin yapısında bulundurduğu çok az sayıdaki büyük aile şirketleri ekonomik alanda çok etkin bir role sahiptirler. Öte taraftan ülkedeki hızlı değişim

nedeniyle meydana gelen birtakım açıklarından yararlanıp, pazarı tanımının sağladığı güç ve kendine olan güven ile politik çevrelerle sağlanan yakın ilişkilerinden de güç kazanan bu firmalar, ülke ekonomisinde çok ciddi pozisyonlara ulaşmışlardır. Bu firmaların ürünlerinin çeşitliliği, pazarlama ağlarındaki yaygınlık elde edilen rolün önemini daha da yükseltmektedir. Ülkedeki birçok farklı sektörde yatırımları olan ve politik alana baskı yapabilme gücü bulunan bu işletmeler yabancı sermayeyle de ortak girişimlerde öne çıkarak farklı projeler geliştirip oligopolist yapıyı koruma çabası sergilemektedirler (Çivi, 2001).

1.2.2. Yüksek Büyüme Oranı

Yükselen ekonomilerin son dönemlerde ekonomik bakımdan daha liberal bir kimlik elde edebilmek için sergiledikleri gayret ve bu gayretlerin karşılığı olarak kazandıkları sürdürülebilir büyüme hızı, böyle ülkeleri gelişmiş ülkeler ve ÇUŞ'lar arasındaki önemini daha da yükseltmektedir (Euromoney, 1999). Yüksek büyüme oranı olan ülkelerde gelişmiş ülkelere oranla daha geniş bir gelişme alanının olması, birçok uluslararası organizasyonun ve yardım gruplarının da katkılarıyla bu hızlı büyümenin desteklenmesi, bu ülkelerdeki küresel değişmeye ve gelişmeye hız kazandırmaktadır (IMF, 1998).

1.2.3. Yüksek Risk

Böylesine hızlı gelişme ve değişim sergileyen ülkelerde karşı karşıya kalınan en büyük problem ise her türlü riskin yüksek olmasıdır. Birçok yükselen ekonomide politik ve ekonomik belirsizliğin birlikte getireceği geleceğin tahmin edilmesinde meydana gelen güçlükler, uzun süreli öngörülerin yapılamaması, stratejilerin yalnızca kısa dönemli yapılabildiği riskli bir ortam karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ÇUŞ'larm yatırım kararlarında negatif bir unsur şeklinde yer almaktadır.

Demokratik altyapıyı sağlamakta güçlükler yaşayan, geçmişteki tecrübe ve hayat stillerinden sıyrılıp özgürlükçü bir yapıyı elde etmekte güçlük çeken bu ülkelerde politik belirsizliğin uzun dönemde ülke gündeminden uzaklaşmaması dengelerin oturmasını zorlaştırmaktadır. Kutsal devlet düşüncesinin halen sivilleşmenin önünde ciddi bir engel olduğu bu tür devletlerin (bilhassa eski doğu bloğu ülkeleri) eğitim sistemlerindeki

çözümlerin de etkisiyle, eski yönetim stilini kaldırmakta ve yeni anlayışı yapılarına oturtmakta güçlük yaşamaktadırlar (Khanna ve K. Palepu, 1997).

1.2.4. Politik Yapının Etkin Çalışmaması

Ülkenin gelişme yapısıyla uyum göstermeyen yönetim düşüncesinin değiştirilmemesinin en fazla göze çarpan sebebi, politik ve ekonomik güce sahip olan kesimlerin bu gücü ve kullandıkları imkânları yitirme korkusu içinde olmalarıdır. Her ne kadar düzenlenen reformlarda bu kesimlerin desteğinin olduğu gibi görünse de, ellerinde bulundurdukları gücün önemli bir bölümünü yitirme korkusu, ülkenin gelişmesine destek verecek radikal değişikliklerden kaçınmalarına yol açmaktadır. Bu şekilde sistem politik yapıda deforme ve yozlaşmayla yüz yüze gelmektedir. Kamu yönetiminde başlayan yozlaşma, ülkelerin varlıklarını borçlu oldukları değerlerin kaybolmasına ve yozlaşmanın kademe kademe toplumun her tabakasına yayılmasına neden olmaktadır (Khanna ve Palepu, 1999).

Kültürel yapı büyük bir hızla değişmekte ve rüşvet yükselen bir değer olarak anlaşılmaktadır. Bu nedenle demokratik altyapısı olmayan ve yaptıkları değişimi benimsemeyen ülkelerin politik yapısında kararsızlık, devamsızlık, yozlaşma göze çarpmaktadır.

1.2.5. Enflasyonist Ekonomi

Yükselen ekonomilerin kendilerine has olan diğer bir özelliği de, yüksek enflasyonun bütün ekonomiyi etkisi altına aldığı gerçeğidir. Etkisi düşük olan ekonomik politikaların uygulanmaya devam edilmesi, disiplinsiz ve gelecek dönemler düşünülmeden verilen kararlar sebebiyle kronik bir durum haline gelen enflasyon birçok sorunun esas kaynağını meydana getirmektedir (The Economist, 1999).

Enflasyon sebebiyle sermaye maliyetinin büyük bir hızla yükselmesi, yatırımların miktarını olumsuz olarak etkilemekte, tasarruf etme ve bu tasarrufların yatırıma yönelme oranlarının da düşmesine yol açmaktadır. Gelişme yolunda önemli gayretler gösteren bu ülkelerin hayat kaynağı olan yeni yatırımların miktarının düşmesi birçok problemi de birlikte getirmektedir.

1.3. Yükselen Ekonomilerde Karşılaşılan Zorluklar

Yükselen ekonomiler birbirleriyle karşılaştırıldığı zaman sahip oldukları temel yapılar ve kurumlar bakımından ciddi farklılıklar sergilese ve kendileriyle özdeşleşen farklı kimlikleri öne çıksa dahi, böyle ülkeler aynı kriterlerle değerlendirildiği zaman bu sefer karşımıza gelişmiş ülkelerden daha farklı bir resim çıkmaktadır. Her ne kadar yükselen ekonomilerdeki hayat tarzı, alışkanlıklar, özetle birçok şey çabuk değişen modern dünyanın stil ve normlarına beklenmedik biçimde ulaşmış, uyum gösterse de, geçiş sürecini yaşayan ülkelerin karşılaştığı birtakım temel zorluklar ve çeşitliliklerin belirtilmesi, yükselen ekonomilerin bu dönemde karşılaştığı safhaların ve engellerin tam manasıyla anlaşılmasına destek verecektir.

Çok sayıda yükselen ekonomi kamu sektörü aldığı kararlar, hayata geçirdiği yasa ve yönetmelikler ve ülkenin her tarafını kapsayan bürokratik sistemleriyle ekonomide olan ağırlığını her geçen gün daha da fazla hissettirmektedir. Büyük bir hızla gelişen ekonomiyi yönlendirmek ve kamu sektörünün gereksinimlerine cevap vermek için gereken finansman, iç ve dış borçlanma yardımıyla karşılanmaktadır. Fazla borç yükü, faiz oranlarını yükseltmekte, bu durum da ülkedeki ekonomik etkinliklerin yönüne ve hızlanmasına engel olmaktadır. Böyle ülkelerin çoğunda eğitim, sağlık, ulaşım, enerji vb. temel alanların kamu denetiminde olması sebebiyle, ülkedeki yapılaşma da (müteahhitlik işleri) devlet denetimi altındadır. Gelişmekte olan ülkeler bakımından önemli bir hayli büyük olan bu sektörlerin kamu elinde olması, özel sektör ve kamu arasındaki ilişkilerin boyutunun değişmesine, yozlaşmanın fazlalaşmasına yol açmaktadır.

Yükselen ekonomilerde karşı karşıya kalınan diğer bir problemde, entelektüel ürün haklarıyla (Intellectual Property Rights) alâkalı uluslararası düzenlemelerin yapılmaması veya bu konuda alınmış olan kararlara karşın bu kanunların uygulanmasında titiz davranılmamasıdır. Sahte ürünlerin piyasalarda hızla dolaşması ve her çeşit sanat eserlerinin gayet kolay bir şekilde çoğaltılarak el değiştirmesi, en önemlisi bu faaliyetlerin devlet tarafından ekonomiyi canlandıracağı düşünüldüğü için ses çıkarılmaması, diğer taraftan haksız kazançların oluşmasına neden olduğu gibi, öte taraftan da senelerce devam eden Ar-Ge etkinlikleri ve harcanan milyonlarca dolar

neticesinde kazanılan ürünleri bu pazarlara sunmak istemeyen çok uluslu işletmeler açısından yatırım seçenekleri arasından çıkmasına yol açmaktadır (Çivi, 2001).

1.4. Yükselen Ekonomilerin Avantajlı Yönleri

Amerika Birleşik Devletleri başkanının yaptırmış olduğu bir çalışmaya göre, yüksek büyüme yüzdeleri (%12) ve sahip oldukları büyük gelişme potansiyel ve alanıyla yükselen ekonomiler önümüzdeki senelerde dünya pazarlarında çok önemli bir yere kavuşacaklardır. Gelişmiş ülkelerin senelik ortalama %2'lik büyüme yüzdesine sahip olduğu ve önümüzdeki 20 sene içerisinde yükselen ekonomilerin küresel GSMH içindeki oranlarını % 10.2'den % 20.7'ye çıkaracakları değerlendirildiğinde, bu ülkelerin bütün çok uluslu şirketler ve batılı işletmeler için dikkat çekici pazarlar durumuna geldiği göze çarpmaktadır (Çivi, 2001).

Yükselen ekonomilerde dünya nüfusunun çok ciddi bir kısmının yaşaması ve bu nüfusun devamlı olarak tüketim alışkanlıklarını değiştirmek suretiyle, batı tüketicinin standartlarını yapılarına almaları, bununla beraber ülke yapısında meydana gelen değişim sebebiyle endüstrinin birçok gereksiniminin batı ülkelerinden alınması, bu ülkelerin dünya ithalatından almış oldukları payı da büyük oranlara taşımıştır. İthalat miktarlarının devamlı olarak yükseliş sergilemesi nedeniyle ihracatçı yabancı firmalar bakımından önemli pazarlar şeklinde bahsedilmeye başlamışlardır.

Bu ülkelerin rekabet sistemlerinin tam anlamıyla yerleşmemiş olması, geleceği tahmin edebilen, uzun vadeli planlar düzenleyebilen ve bu pazarlara ilk sırada girme başarısına ulaşmış ilk giren fırsatını yakalamış yabancı işletmelere geniş hareket alanları, büyük fırsat sağlamaktadır. Büyük kar marjlarının ve yükselen pazar potansiyelinin yer aldığı alanların ülke çapında bir hayli fazla ve bu alanlarda yerel rakiplerin güçsüz olması, yabancı rakiplerin bu pazarları keşfedememesi de yükselen ekonomilerin önemlerini daha da yükseltmektedir.

Gelişmeye destek vermek isteyen, üretimi yükseltip pazarlara canlılık ve dinamizm sağlamak isteyen kamu yöneticileri, bu pazarlara yabancı sermayenin girişini kolaylaştıran tedbirler alırken, üretici ve pazarlamacı işletmeleri yoğun kuralcı yapılarıyla sıkı tutmak ve ülkeye yatırım yapan işletme sayısını yükseltmek amacıyla geniş hareket alanı vermeye çalışmakta ve meydana gelen olumlu gelişmelere katkı

vermek istemektedir. Üretimi yükseltmek, ülke ekonomisini hareketlendirmek için her yöntemin mubah olduğu fikrinin bu ülkelerin çoğu tarafından onaylanması batı dünyasının bu ülkelere karşı pozitif yaklaşımlarını da ciddi mana da yükseltmektedir (Çivi, 2001).

1.5. Yükselen Ekonomilerdeki Çekici Sektörler

Yükselen ekonomiler son senelerde ekonomik ve sosyal yapılarını süratle değiştirdikleri ve kendilerine değişik bir kimlik kazandırmakta kararlı oldukları için öncelikli olarak altyapı çalışmalarına ağırlık vermişlerdir. Enerji sektörünün bütün üretim departmanlarına verdiği önemli destek nedeniyle bu ülkelerde gelişimde en gözde sektör olma özelliğini muhafaza etmektedir. Enerji sektöründeki hızlı gelişmeyi ulaşım, inşaat gibi sektörler de izlemekte ve buralardaki yoğun ve hızlı değişim batılı firmalar için büyük iş imkânları yaratmaktadır (Çivi, 2001).

Dünyadaki iletişim sektörünün büyük bir süratle modernleşmesi bu ülkelerde de hissedilse de eski teknolojilerin yurt genelinde yayılması nedeniyle bu ülkeler için sorunlu bir sektör halindedir. Dünyaya uyum sağlayabilmenin iletişim sektöründeki gelişmeyle yakalanabileceğini bilen bu tür ülkelerde, iletişim donanım ve hizmetleri için büyük bir istek oluşmakta ve büyüyen istekler sıcak bir pazarı da birlikte getirmektedir.

Meydana gelen değişimlerle birlikte, dünya konjonktürüne paralel bir şekilde çevresel duyarlılıkların yükselmesi çevre kirliliğini denetleyen ve uyarıcı niteliklere sahip çevresel kirlilik donanımları üreten işletmelere de pazarlarda büyük imkanlar sağlamaktadır. Sağlık sektöründe de modernleşme gerçekleştirilebilmesi için medikal ekipmanlarla birlikte, bilimsel çalışmalar için gereken ekipmanları için de, önemli bir pazar olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki sektörlerle artı olarak, endüstri ve tarım makineleri sektörleriyle birlikte endüstriyel alet ve ekipman sektörleri de devamlı büyüme göstermektedir. Bu ekipmanların ithalatının artmasıyla beraber, sektörlerde yurt içi ve dışından da devamlı olarak yatırımların yapılması rekabeti yükseltmekte, pazarların büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte hayat seviyelerinde de devamlı düzelmeler görülmesiyle beraber istek yapısı değişim sergilemekte, buna paralel olarak da otomotiv, spor malzemeleri,

elektronik mal ve küçük aletler, bilgisayar sektörleri de kendilerine büyük bir alan kazanmaktadırlar (Çivi, 2001).

1.6. Yükselen Ekonomiler ve Büyüme

16. yüzyıla değin ülkeler arasında birbirlerine çok yakın ve düşük olan kişi başına gelir ve büyüme oranı, buharlı motorların geliştirilmesi, fosil yakıtlarından faydalanma ve tarımda ki tekniklerin geliştirilmesiyle beraber yükselmeye başlarken, elektrik, telefon, telgraf ve ulaşımdaki değişikliklerden faydalanan ve faydalanamayan ülkeler arasında hızla farklılaşmıştır. İlk önceleri İngiltere ve Batı Avrupa öne çıkarken, 19. yüzyılda teknolojik gelişmelerden yararlanıp, alan ve ölçek ekonomilerini yoğun bir biçimde kullanıp, önemli maliyet düşüşleri gerçekleştiren A.B.D., bu ülkeleri geçerken girişimciliği, araştırmacılığı ve yenilikçiliği ile büyük bir farkındalık yaratmıştır. (Dahlman, 2007).

Tablo 1.

En Büyük 13 Ekonomide Büyüme Hızı Oranları (2010-2017)

BÜYÜME HIZI (%)								
ÜLKELER	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
ABD	2,53	1,60	2,32	2,21	2,38	3,14	3,06	2,66
Çin	10,41	9,3	7,76	7,75	7,36	6,76	6,30	6
Hindistan	2,99	2,57	-1,42	-1,32	-0,11	0,83	1,42	1,52
Rusya	4,5	4,3	3,4	1,3	0,62	-3,83	-1,10	1
Türkiye	9,15	8,77	2,12	4,12	2,90	3,15	3,60	3,59
İngiltere	10,26	6,63	5,08	6,89	7,16	7,46	7,47	7,55
Almanya	3,93	3,66	0,58	0,21	1,61	1,62	1,67	1,49

Brezilya	7,57	3,91	1,76	2,74	0,14	-1,03	0,98	2,25
Endonezya	5,14	1,77	2,21	2,10	2,16	4,04	4,26	4,48

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Raporları (* işaretli olanlar tahmini rakamlardır).

Gelişme gösteren ekonomiler, önceki 20 seneden ve gelişmiş ekonomilerden daha hızlı olarak büyürlerken toplam çıktı içindeki payları da %39'dan %46'ya yükselmiştir. En hızlı büyüyen Doğu Asya ve Pasifikte bulunan gelişmekte olan ülkeler, toplam çıktıdaki paylarını %13'den %19'a yükseltmişlerdir (Kniivala, 2007).

Dünya piyasalarına daha hızlı uyum, iç piyasaların daha aktif duruma getirilmesi, teknolojidenden daha yoğun biçimde yararlanma, birçok emtiada yükselen talep, gelişmekte olan ekonomilerde büyümenin hızlanmasına önemli bir destek vermektedir. Bilhassa 1997/98 yıllarında Asya'da başlayıp diğer gelişmekte olan ülkelere doğru yayılan krizden dersler alan az gelişmiş ülkeler, bütçe ve dış açıkta düşüklük, daha çok rezerv birikimi, para ve maliye stratejilerinin daha verimli uygulanması gibi amaçlardan sapmamışlardır. Bu tablo, bu ülkeleri, krizlerden daha az ölçüde etkilenir ve yatırımcıların daha çok güvenini kazanır bir duruma getirmiştir (Özkul, 2011).

BÖLÜM 2: YÜKSELEN PAZAR EKONOMİLERİNDE ÇİN HALK CUMHURİYETİ

2.1. Çin Halk Cumhuriyeti Tarihi

Çin dünyadaki en eski uygarlıklardan bir tanesi olarak gözümüze çarpmaktadır. Antik çağlardan bu yana yaklaşık 4,000 senelik bir tarihi vardır. Çin Halk Cumhuriyeti tarihi, Modern çağ (1840-1919), Yeni Demokratik Devrim (1919-1949) , Çin Halk Cumhuriyeti (1949-...) olarak üç dönem şeklinde incelenebilir.

2.1.1. Modern Çağ (1840-1919)

Çin Tarihi'nin dönüm noktasının başlangıcı olan 1840 Afyon Savaşı, Çinlilerin afyon ticaretini yasaklamasıyla başlamıştır. 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da ki güçlü devletlerin sömürge ve pazar arayışı sonucunda 19. yüzyılın başından itibaren İngiltere, Çin'e yüklü miktarda afyon kaçırmak suretiyle Çin gümüşünün dışarıya kaçmasına ve çok önemli ekonomik problemlere neden olmuştur. Afyon ticaretini elinde bulundurmak isteyen İngiltere'nin 1840 yılında Çin'e saldırması sonucu Qing hanedanlığı İngiltere ile "Nanking Antlaşması"ni imzalamak zorunda kalmıştır. Bu anlaşma sonrasında tam bağımsızlığını kaybeden Çin; yarı koloni, yarı feodal bir toplum haline gelmiştir (Sandıklı ve Güllü, 2005).

Afyon Savaşı'nın ardından "Nanking Antlaşması" ile İngiltere, Wanghia Antlaşması ile Amerika Birleşik Devletleri, Whampoa ile de Fransa ve diğer emperyalist devletler, belli imtiyazlar kazanmışlar ve Çin'i bazı nüfuz alanlarına bölerek, ülkenin ekonomisi, bilimi ve kültürünün gelişmesini önemli oranda engellemişlerdir. İmtiyazların Çin Devleti tarafından gerektiği kadar uygulanmaması neticesi II. Afyon Savaşları başlamıştır. 1860 senesinde İngiltere Fransa ve Çin arasında imzalanan "Pekin Antlaşması" ile Uzakdoğu'da güç dengelerinin tekrar biçimlendiği belirtilebilir. İngiltere'nin elde ettiği geniş imtiyazların diğer devletlere de verilmesi ve Rusya'nın Çin üzerindeki baskısını iyice hissettirmesiyle Fransa'ya müttefiği olarak yakınlaşmaya başlamıştır. Afyon Savaşlarının ardından Çin'i dışa doğru açabilen İngiltere, Ortadoğu'da meydana gelen Rus tehdidine karşı Osmanlı İmparatorluğunu ve Çin'i desteklemiş ve bu destek Çin-Japon savaşına değin sürmüştür (Karaca, 2004).

Japonya karşısında alınan yenilgi bölgede güç dengelerini değiştirmiş ve Kore'nin de Japonya'nın etkisi altına girmesi ile Rusya ve İngiltere dikkatlerini Japonya'ya yöneltmiştir. Bu gelişmelerin ardından İngiltere Çin'in toprak bütünlüğünü savunma stratejisini yenileyerek, Japonya'yı takip etmeye başlamıştır (Karaca, 2004).

Bu işgallerin neticesinde Çin'de çok geniş bir milliyetçilik akımı meydana gelmiş ve 1900 senesinde "Boksör Ayaklanmaları" ile beraber bir eyleme dönüşmüştür. O dönemin en önemli olaylarından bir tanesi olan Dr. Sun Yat-Sen liderliğinde bir burjuva demokratik devrimi niteliğinde olan 1911 Devrimi, Qing Hanedanı yönetimini sona erdirmiş, Çin'i 2000 seneden daha fazla yöneten monarşik sistem, Çin Cumhuriyeti geçici hükümetinin kurulmasıyla beraber sona ermiştir. 1911 Devriminin, modern Çin tarihindeki önemi çok büyüktür. Fakat 1911 Devriminin pozitif sonuçları, Çin burjuvazisinin verdiği tavizler sebebiyle yok edilmiş ve ülke Yuan Shikai'nin liderliğini üstlendiği Kuzey Mahalli Diktatörlerinin egemenliğinde yeni bir döneme giriş yapmıştır (Çin Eğitim Hizmetleri, 2015).

Bu rejimin en belirgin özelliklerinden biri içeride istibdatla yönetilmesi, dışarıda ise emperyalist güçlere bağımlı bir halde olmasıdır. Taiping Cennet Krallığı Devrimi ve Dr. Sun Yat-Sen'in burjuva demokratik devriminin geçici süreli başarıları da dâhil olmak şartıyla 1840 ile 1911 seneleri arasındaki devamlı süren mücadelelerin hepsi başarısızlıkla son bulmuş ve halk sefalet içerisinde yaşamak mecburiyetinde bırakılmıştır (Çin Eğitim Hizmetleri, 2015).

2.1.2. Yeni Demokratik Devrim (1919-1949)

Rusya'daki 1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nin sergilediği başarının ardından Marksizm Çin topraklarına kadar ulaşmış, Çin'in ileri görüşlü aydınları arasında Marksizm'in Çin devrimini başarıya götürebilecek tek gerçek unsur olduğu düşüncesi yayılmaya başlamıştır. Ekim Devrimi'nin etkileri altında 1919 senesinde, emperyalizmin ve feodalizmin karşıtı olan "4 Mayıs Hareketi" Çin'de bulunan işçi kesimini siyasete götürmüştür. Bu büyük emperyalizm ve feodalizm karşıtı hareket süresince Çin proletaryası ilk defa büyük potansiyelini açıkça ortaya sermiştir.

4 Mayıs Hareketi, Çin devriminin eski demokratik devrimi yeni demokratik devrim yönüne çevrilmesine destek olmuştur. Marksizm-Leninizm'in daha da yaygınlaşarak

Çin halkının devrimci pratiği ile bütünleşmesiyle Çin Komünist Partisi'nin ideolojisiyle birlikte kadrolarını da hazırlamıştır. 1921 senesinde tüm ülke çapındaki komünist grupların temsilcisi olan Mao Zedong, Dong Biwu, Chen Tanqui, He Shuheng, Wang Jinmei, Deng Enming ve Li Da, Şanghay'da Birinci Ulusal Kongre'sini yaparak Çin Komünist Partisi'ni kurmuşlardır.

1921 senesinden itibaren Çin devrimi yeni bir görünüme kavuşarak, Çin halkı, ÇKP'nin liderliğinde 28 sene boyunca devam eden bir mücadele vermişlerdir. Bu mücadele, dört dönem şeklinde ayrılabilir: Kuzey Mahalli diktatörlere karşı verilen savaş (1924-1927), çiftçi Devrimi Savaşı (1927-1937), Japonya'ya karşı verilen Direniş Savaşı (1937-1945) ve Ulusal Kurtuluş Savaşı (1945-1949). Bu son savaş, Chiang Kai-Shek önderliğindeki Kuomintang'ın iktidarını sona erdirmiş, Tayvan ve bir kaç ada dışında tüm Çin topraklarının kurtarılmasıyla neticelenmiştir. Böylelikle Çin halkı yeni demokratik devrimi başarıyla sonuçlandırabilmiştir. 1949 senesinde ise Chiang Kai-Shek önderliğindeki Milliyetçi Partisi kapanmıştır (Çin Eğitim Hizmetleri, 2015).

1957 senesinde 1966 senesindeki kültür devriminin başlangıcına süren on sene, Çin'in geniş kapsamlı sosyalist yapılanmayı başlattığı bir dönem olma niteliğine sahiptir. Fakat, ekonomik etkinlikleri yönlendiren yanlışların tam anlamıyla çözümlenememesi ve tüm bunların, siyaset ve ideoloji alanında sürmesi neticesinde kültür devrimi ilan edilmiştir. 10 sene süren karışıklık döneminde ülke, ekonomi merkezi planlama ve yanlış bir biçimde sürdürülen modernleşme mücadelesi karışımı sayesinde daha önce eşi benzeri görülmemiş bir kıtlık meydana gelmiş, otuz milyon insanın açlıktan ölmesine yol açarak ciddi bir çöküntü içine doğru sürüklenmiştir (Çin Eğitim Hizmetleri, 2015).

Mao'nun 1976 senesinde ölmesinin ardından Kültür Devrimi tasfiye edilmiş ve Deng Xiaoping 1978 senesinden itibaren yenilikçi fikirlerini kabul ettirmeye başlamıştır. Kültür devriminin bitmesi, Çin tarihinde yeni bir sürecin başlangıcını yaratmıştır. Yaşanılan ekonomik kalkınma hareketi Çin'i pozitif bir biçimde etkilemiştir. 1979 senesinden itibaren Çin'de, bir reform ve dış dünyaya açılma stratejileri hayata geçirilmiş ve modernleşmeye ağırlık verilmiştir. Ekonomik yapının tekrar düzenlenmesi ve ekonomik ve siyasi sistemlerin ıslah edilmesi açısından çok önemli çabalar

verilmiştir. Bu reform süreciyle Çin, sosyalist modernleşmeye giden Çin'in kendi niteliklerini yansıtan bir sürece kademeli bir şekilde girmeye başlamıştır (Karaca, 2004).

Uzun seneler sosyalist bir yapıda dışa kapalı bir sistem sayesinde varlığını devam ettiren ÇHC 1979 senesinden itibaren kendine özgü olan yeni bir piyasa ekonomisi çerçevesinde dışa açılma stratejilerini hayata geçirmiştir.

2.1.3. Çin Halk Cumhuriyeti Dönemi

Deng Xiaoping'in Çin ekonomisini piyasa ekonomisi ilkeleri ışığında tekrar düzenlemeye başladığı 1978 senesi, Çin'in modern tarihinde çok ciddi bir dönüm noktası niteliğindedir. Çin Komünist Partisi, pozisyonunu muhafaza etmiştir ve aynı zamanda bu senelerde serbest piyasa ekonomisi reformlarını da hayata geçirmiştir. Sovyetler Birliğinin de dağılmasıyla birlikte halkta siyasi reform talebi yükselişe geçmiştir. Ancak ikinci nesil önderlerin ekonomik reformlara karşı arzulu olmalarına karşın komünist partisinin gücünü yitirmesine taraftar olmayanların 1989 senesinde Tiananmen Meydanında toplanan demokrasi yanlısı öğrencilerine adaletsiz bir şekilde yanıt vermiştir. Bu olayı bir başkaldırı niteliğinde ilan eden iktidar, silahsız öğrencilerin üzerine tanklarla yürümüş ve iki yüzden fazla insanın ölmesine yol açmıştır (Karaca, 2004).

Meydana gelen bu gelişme Çin'in açılma stratejilerine çok ciddi bir sekte vurmuştur. 19 Şubat 1997 senesinde Deng Xiaoping'in ölmesinin ardından başa geçen Jiang Zemin zaman içerisinde gerçekleştirdiği pozitif stratejilerle önderlik konumunu çok sağlam bir konuma taşımıştır. Bununla birlikte 1997 senesinde Hong Kong'un ve 1999 senesinde Makao'nun Çin'e tabi olması ve bu ülke kapsamında "Özel İdari Bölge" statüsü kazanmasıyla beraber Çin'in bölgede varolan önemi daha da yükselmiştir (Çakıroğlu, 2008).

2.2. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Devletin Rolü

Çin hükümeti kurulmasından bu yana merkezi planlı ekonomi yardımıyla yönetilmiş, I. 5 senelik kalkınma planında kamu yatırımlarının %56'lık bölümü, II. 5 senelik kalkınma planında %59'luk bölümü, III. 5 senelik kalkınma planında %71'lik bölümü ülkede var olan sosyalist sistemin önceliği olan gelir dağılımı ve eşit büyüme hedefini gerçekleştirebilmek için görece geri kalmış iç bölgelere yapılmıştır. 1972-1978 seneleri

arasında devletin az gelişmiş bölgelere yapmış olduğu yatırımlar düşmeye ve kapitalist bölgeler ile ticari ilişkiler ise gelişmeye başlamıştır. 1978 senesi sonrası Mao'nun ölmesiyle hayata geçirilen ekonomik reformların asıl yapısı; mali feodalizm, serbest pazar ekonomisi, küreselleşme ve karşılaştırmalı üstünlüklerden meydana gelmektedir. 1980'li senelerde Devlet piyasaları düzenler, piyasalar girişimcileri yönlendirir (Uğur, 2010).

1980 senesi öncesinde devlet, sanayi sektörünün gelişmesinde başat bir role sahiptir. Kamu yatırımları vasıtasıyla tüketim, ara ve yatırım malı üreten sanayi kollarının tamamında direk olarak üretici konumunda göze çarpan devlet, bilhassa 1960'lı senelerin başlangıcında merkezi planlama uygulamasının başlamasının ardından özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesinde de çok ciddi bir role sahiptir. 1980'li senelerin sonrasında ise yaşanan bu gelişmelerin tam tersine, devletin sanayileşme sürecine etki eden belli başlı tüm donanımların elden çıktığı ve devletin etkisinin süratle azaltıldığı bir sürece girilmiştir. Bu süreçte devlet, piyasa sistemini kullanarak özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesine olanak tanımıştır (Uğur, 2010).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde ki ucuz işgücü bir bakıma gelişimin anahtarı niteliğindedir. Devlet eliyle bir taraftan sanayileşme gerçekleştirilirken diğer taraftan da büyük bir oranı çiftçi olan nüfusun şehirlere göçmesi ve fabrikalarda çalışmaya teşvik edilmesi bu yaşanan gelişmeler tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş bakımından çok önemli bir dönüm noktası olmuştur. Devlet bir taraftan çalışanlara mülk edinebilme ve iş kurabilme olanakları tanıırken, diğer taraftan da Dünya Ticaret Örgütü'nde temsil hakkına kavuşmuştur. Yönetimin kişiler üzerindeki baskısı ve siyasi konumu çok fazla değişmemesine karşın bu tarz kısıtlı ekonomik ve sosyal haklar sağlanmasındaki maksat tarihsel süreçte önceden meydana gelememiş orta sınıfın oluşturulmasıydı (Uğur, 2010).

Çin'in son 30 senede geçirdiği ekonomik büyümenin ve küresel krizden diğer ülkelere oranla daha az zarar görmesi bir bakıma devletin ekonomi üzerindeki kati ve mutlak denetimi ile ifade edilmektedir. Otokratik kapitalizm diye de isimlendirilen bu sistemde devlet özel sektöre ve şirketlere herhangi bir işi yapmalarını veya yapmamalarını veya bu yatırım oranını direk olarak açıklayabiliyor. Bu şekilde tamamıyla devlet tarafından yönetilen pazar yine devlet tarafından belirlenmiş amaçlar ışığında üretime ve yatırıma yönlendirebiliyor. Bilhassa sanayinin kilit noktalarının devlete ait olan işletmeler

tarafından gerçekleştirilmesi ve yatırımların devlet tarafından açıklanması için kilit noktasını meydana getirmektedir (Uğur, 2010).

2.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Politikası

2.3.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Genel Dış Politikası

Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana bağımsız, barışçı bir dış politika takip etmektedir. Çin'in dış politikasında temel kurallar şu şekilde ifade edilmektedir:

- Çin, ne herhangi bir büyük güç veya devletler topluluğu ile ittifaka, ne de stratejik ilişkilere girmeden, hegemonyacılığa ve kaba güç stratejilerine karşı koyarak, uluslararası problemler karşısındaki davranış ve politikasını bağımsız bir biçimde tespit eder.
- Çin'in dış politikasının amacı, dünya barışını muhafaza etmek ve ülkenin çağdaşlaşması yolunda uluslararası çevre barışını gerçekleştirmektir.
- Çin, egemenlik ve toprak bütünlüğüne karşılıklı saygı, karşılıklı saldırmazlık, içişlerine müdahale etmeme, adalet ve karşılıklı çıkar ve barış içinde yaşamayı meydana getiren beş kural temelinde herhangi bir ülkeyle ilişkilerini geliştirmeyi arzu etmektedir.
- Gelişmekte olan Üçüncü Dünya Ülkeleri ile dayanışma ve işbirliğini kuvvetlendirmek, çevresinde yer alan ülkelerle başarılı komşuluk ve dostluk ilişkilerini güçlendirmek.
- Çin'in dış siyasetinde temeldir.
- Çin, barış içinde bir arada yaşamının beş kuralı temelinde, uluslararası ilişkilerin ve uluslararası siyasi ve ekonomik yeni bir düzenin gerçekleştirilmesini tavsiye etmektedir.

Uluslararası ilişkilerinde Çin hükümeti, toplumsal mekanizma, ideoloji ve değer yargılarındaki benzerlikler ve farklılıklar yerine, barış içerisinde bir arada hayat sürdürmenin beş kuralının yol gösterici bir kıstas olduğu görüşünü savunmaktadır. 1953 senesinin Aralık ayında Başbakan Zhou Enlai bir Hint heyetini kabul ettiği zaman, öncelikli olarak egemenlik ve toprak bütünlüğüne karşılıklı olarak saygı, karşılıklı

olarak saldırmazlık, karşılıklı olarak içişlerine müdahale etmeme, adalet ve karşılıklı olarak çıkar ile barış içinde bir arada hayatı devam ettirmeyi kapsayan beş temel kuralı öne sürmüştür. 1982 senesinde beş kural, açık ve net bir şekilde Çin Anayasası'nda yerini almıştır. Barış içinde bir arada hayat sürdürmenin beş kuralı, Çin'in dünya ülkeleriyle kurduğu ve geliştirdiği dostluk ilişkilerinin temelini meydana getirmektedir (Qin, 1996).

Çin dış politikasında “pragmatizm”in ve ekonomik reformların bulunması ve ülkeler arasındaki ilişkileri bunların biçimlendirmesi Çin'in eski “Savaş ve Devrim” teorisinden sıyrılarak “Barış ve Kalkınma” doktrinini seçtiği manasını taşımaktadır. Deng Xiaoping, barış ve kalkınmayı şu şekilde ifade etmiştir: “Barış, Doğu ve Batı arasındaki meseledir; kalkınma, Güney ve Kuzey arasındaki bir meseledir. Bu meseleler Doğu- Batı, Güney-Kuzey şeklinde ifade edilebilir. Ancak, Güney-Kuzey sorunu esas problemdir”. Yani her şeyden önce hedef Çin'in ekonomik kalkınmasıdır, bu hedefe ulaşmak için hem yurt içi hem de yurt dışında barış ve güvenli bir ortamın oluşması gerekmektedir (Tabak, 2008).

Çin Hükümeti, kendi lehine yönelik gelişim gösteren uluslararası ortamı daha etkin bir biçimde kullanmak amacıyla 2003 senesinde ulusal çıkarlarına uygun olan yeni bir dış politika stratejisini öne sürmüştür: “Büyük güçlerle gerçekleştirilecek diplomasi anahtardır; çevre ülkeleriyle yapılacak olan diplomasi birincildir ve gelişmekte olan ülkelerle yapılacak olan diplomasi ise temeldir”. Daha sonraları ise çok taraflılık ve işbirliği diplomasisi de stratejiye dâhil edilmiştir. Bu dış politika stratejisiyle beraber Çin, kalkınma açısından diplomatik ortam oluşturmak için şöyle amaçlar tespit etmiştir; İyi bir komşuluk ve dostluk ortamı, barış ve kararlı bir uluslararası ortam, adalet ve karşılıklı faydalı işbirliği ortamı ile tarafsız ve samimi kamuoyu ortamı oluşturulması. Çin'in 2003 senesinde geliştirdiği dış politika stratejisinde, çevre ülkelere vermiş olduğu önem nettir ve Asya merkezli global strateji takip edilmektedir (Ekrem, 2011).

Diğer açıklama ile Çin dış politikasının asıl kuralları; Çin'in bağımsızlığının korunması amacıyla egemenlik ve güvenlikten kesinlikle taviz vermemek, dünya barış ve istikrarını tehdit oluşturan ‘hegemonya’ politikalarına karşı çıkmak, dış politikada bağlantısız ve tarafsız bir politikayı takip etmektir (Yılmaz, 2008).

2.3.2. Çin'in Orta Asya Politikaları

Çin bakımından Orta Asya, Çin'in siyasi, güvenlik, enerji ve ekonomik çıkarlarını alâkadar eden bir bölge olarak -tarihte olduğu- gibi çıkarlarına göre kapsamlı politikaları saptamıştır.

Ekonomik bakımdan, zengin hammaddeleri olan ve bir pazar olarak Çin'i bölge ülkeleriyle ticari ve ekonomik işbirliğine doğu yöneltmektedir. Orta Asya, Çin'in Batı Kalkınma Projesi'ne ve Avrasya stratejisi olan Asya-Avrupa Köprüsü Projesi'ne (Yeni İpek Yolu Projesi) etki eden bir bölgedir. Siyasi bakımdan, bölgede yaşanan terörün ve diğer istikrarsızlıkların oluşturduğu tehditlere karşı Çin'i siyasi işbirliği yapmaya yöneltmektedir. Enerji bakımından, bölgede yer alan zengin enerjiler Çin'in ekonomik kalkınması, enerji güvenliği ve bu nedenle büyük Çin'i oluşturması bakımından en önemli kaynağı meydana getirmektedir.

Bu çıkarlar ışığında Çin'in bölgeye yönelik olan stratejik amaçları ise:

- Doğal kaynakların kazanılması,
- Ekonomik-ticari ilişkilerin kuvvetlendirilmesi,
- Bölgede istikrarlı bir ortamın oluşturulması,
- ABD'nin hegemonya gücüne karşı olarak işbirliği yapılmasıdır.

Pekin yönetimi, Şanghay İşbirliği Örgütü kapsamında dış politika, ekonomi ve askeri gibi farklı araçlardan yararlanarak Çin-Orta Asya ilişkilerinin kuvvetlendirilmesine ve bölgede etkin bir pozisyon almaya karşı bazı esnek stratejilerini öne sürmektedir (Ekrem, 2011).

1997 senesinde Çin, Kazakistan'ın çok önemli bir petrol alanında, başarılı bir biçimde petrol çıkarmak ve nakledilmesini kapsayan hakları içeren bir anlaşma sayesinde Orta Asya'ya giriş yapmıştır. Çin, Orta Asya'ya maliyet hesapları fikirlerine dayanarak pazar mantığı bakımından ele aldıkları bir petrol deposu şeklinde değil de, politik ve güvenlik açısından yaklaşmaktadır. Bu yüzden, Çin, Kazakistan'dan doğu Çin'e doğru boru hattı döşemeyi planlanmıştır. Çin, Orta Asya'dan güvenlik içerisinde kesintisiz olarak enerji almayı planlamaktadır. Çin, öncelikle ABD'yi bölgede jeopolitik bir rakip şeklinde

değerlendirmektedir. Çin'in Orta Asya politikası, daha geniş kapsamlı bir stratejik yaklaşım içerisinde, ABD'ye karşı çok yönlü bir dünyanın oluşturulma gayreti olmaktadır.

Çin'in Orta Asya bölgesine yönelik politikasının iki temel ayağı olmaktadır. İlki, Çin, bölgedeki milliyetçi akımların uyanmaması taraftarıdır. İkincisi ise, ABD'nin bölgeden mümkün olduğunca uzak tutulmasıdır. Çin, bölgeye yönelik dış politika açısından bu iki temel noktaya dayanarak Orta Asya'yı kendi kontrolünde tutmayı istemektedir. Milliyetçi hükümetlerin Orta Asya'da iktidara geldiklerini görmek Çin'in en çekindiği nokta olmaktadır. Çin'in Orta Asya için izlediği politika, karmaşık, ince, diğer bölge dışı güçleri kollayacak şekilde politik ve stratejik kaygılarla doludur. Çin'in önde gelen hedefi kendi toprak bütünlüğünü sağlamaktır (Uğrasız, 2002).

2.3.3. Çin'in Enerji Politikaları

İnsanların hayatını sürdürebilmesi için beş temel unsurdan bir tanesi olan enerji işlevleri, ulusal ekonomi ve sosyal kalkınma açısından temel bir stratejik malzeme niteliğindedir. Enerji tedarik güvenliği Çin'de yalnızca ekonominin süratle büyümesiyle değil, bununla beraber ülkenin genel güvenlik sistemi ve stratejik gelişimi ile alâkalıdır. Ekonomik büyümenin devamlılığı ise Çin için rejimin bir devamı şeklinde değerlendirilmektedir. Çin'in gittikçe enerjiye bağımlı duruma gelmesinin nedeni, ekonomik büyümeyi devam ettirme mecburiyeti olmaktadır. Enerjiyi problemsiz ve kesintisiz kazanma ise Çin'in temel dış politika hedefi durumuna gelmektedir (Karaca, 2012).

Çin uluslararası bir enerji stratejisine, ekonomik kalkınma hamlelerinin başladığı 1978 senesinden itibaren gereksinim duymaya başlamıştır. 1990'lı senelerin başından bu yana başlayan ortalama yüzde 9 oranında büyüme, petrol gereksinimini ortaya koymuştur. 1995 senesinden itibaren ürettiği petrolden daha fazlasını tüketmeye başlamıştır. 1997 senesinde meydana gelen Asya ekonomik krizinde yüzde 9 oranında büyüme gösteren Çin, Asya'da bulunan küçük devletlere ilişkin gümrük tarifelerinde uyguladığı indirimler, ucuz hammadde satışı ve direk para yardımı gibi hamlelerle Asya'da Japonya'nın ekonomik önderliğini sonlandırmıştır. Satın alma gücü değer eşiğinden milli hâsıla ölçüldüğünde görülmektedir ki, Çin ekonomisi neredeyse ABD

ekonomisine eşittir. Bu değer eşitliği, ülke içerisinde enerjiye yönelik duyulan isteğin devamlı yükselmesine sebep olan ana unsurlardan bir tanesi olmaktadır (Karaca, 2012).

Uluslararası enerji ajansı ise, Çin'in 2020 senesindeki petrol talebinin günlük 10,1 milyon varil, petrol ithalatının ise günlük 8 milyon varil olacağını öne sürmektedir. 2000 senesinde ithalat 59.69 milyon ton, ithalata bağımlılık yüzde 24,8 oranında olurken, 2009 senesindeki bağımlılık yüzde 50 güvenlik sınırından yüzde 51,29 oranına yükselmiştir. Çin'in enerji gereksinimini belirten bütün bu rakamlar, "enerjiyi problemsiz ve kesintisiz bir şekilde kazanmayı" Çin dış politikasını saptayan faktörlerin en başlarına yerleştirmiş ve enerji güvenliğini bir dış politika problemi durumuna getirmiştir" (Karaca, 2012).

Enerji güvenliğinin, "Enerji kaynaklarına yeterli ulaşım ve enerjiyi problemsiz kazanma" biçimindeki açıklaması Çin için de farklılıklar sergilemektedir. Fakat temel farklılık; enerjiyi kesinti olmadan ve güvenli bir şekilde kazanmanın devam ettirilebilir ekonomik büyüme, kuvvetlendirilmiş ordu, Tayvan politikasının taviz vermeden yürütülmesi ve bu nedenle Komünist Parti iktidarının sürekliliği manasına gelmesidir. Bu anlamda Çin için enerji güvenliğinde altı temel faktörün risk ya da tehdit şeklinde ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bunlar (Karaca, 2012);

- Yüzde 80'ini ABD donanmasının denetlediği Deniz Yolları sayesinde sağlanması,
- Enerji kaynağını çeşitlendirme ve enerjiyi kaynağından kazanma problemi,
- Enerji kaynaklarının yer aldığı alanların her çeşit istikrarsızlığa açık olması ve bu durumun enerji fiyatlarına olan etkisi,
- Enerji fiyatlarının öteki güçler tarafından yönlendirilme olasılığı,
- Küresel ısınma, hava kirliliği gibi konular üzerinden meydana gelebilecek baskı,
- Güney ve Doğu Çin Denizi'ndeki problemlerin artmasıdır.

Çin, enerji kaynağı ülkeleri ihracat sayesinde ucuz Çin mallarıyla ve bu ülkelere kendi iç pazarını açmak koşuluyla ithalat avantajları sağlayarak bağımlı duruma sokmaya çalışmaktadır. Bu anlamda takip ettiği strateji, ihracatı teşvik yoluyla enerjiyi kazanma

ve ülkenin ekonomik ile siyasi istikrarını devam ettirme maksadı taşımaktadır (Karaca, 2012).

Enerjinin problemsiz bir biçimde elde edilmesinin sunacağı istikrar, refahı sağlama ve modern orduyu oluşturmada başarı demektir. Halkın refah düzeyi ve modern ordu kendine daha fazla güveni olan bir dış ve iç politika oluşturabilecektir. Bu politika kendi içinde yaşanabilecek etnik problemlere karşı uluslararası kamuoyunun etkisini düşürecek, Tayvan politikasının devam etmesine imkân tanıyacak ve bölgenin diğer güçleri Japonya, Hindistan ile Güney Kore'ye bölgesel bir üstünlük manasına gelecektir. Aksi bir durum, "büyük stratejinin" en önemli bölümünün kırılması demektir, 1949 senesinden bu yana sabırla devam ettirilen Tayvan politikasının da ise güç kaybı anlamına gelecek ve gittikçe daha fazla hissedildiği görülen bölgesel etkinin kırılmasına yol açabilecektir.

Bunlarla beraber 1990'lı senelerin başından bu yana devamlı yükseliş içinde olan refah düzeyi, oluşabilecek bir gerilemede, devamlı baskı altındaki halkı, sosyal bir patlamanın içine sürükleyebilecek ve rejimin devamlılığını zora sokabilecektir. Bu durumu bertaraf edebilmek maksadıyla Çin, denizde ya da karada ulusal menfaatlerini korumak için daha saldırgan olabilecektir. Bütün bu öngörüler ortaya koymaktadır ki enerjiyi kazanmada bir problemin olmaması Çin'i daha büyük rekabetin içerisine sürükleyebilecek, bununla birlikte güçlenen yapısı Çin'i askeri faktörlerin daha etkin olabileceği aktif bir dış politikaya doğru itebilecektir (Karaca, 2012).

2.4. Yükselen Çin Ekonomisi ve Yeni Süper Gücün Doğuşu

Alınan tedbirlerle beraber Çin, ekonomide aşırı-ısınma eğiliminden çıkmayı başarmıştır. Takip eden senelerde ekonomi ortalama %9'luk büyüme oranlarına ulaşmıştır. Sırasıyla 2003 senesinde %9,3, 2004'te %9,2, 2005'de %9,9, 2006'da %10,7, 2007'de ise %11,4'lük büyüme oranlarını yakalamıştır. Bu dönemlerde dünya ortalaması yüzde 5'lik oranlarla büyürken, Çin ekonomisi ortalama yüzde 10 oranında büyüme göstermiştir. GSYH'sı satın alma gücü paritesine göre 12 trilyon doları geçmiş ve oluşturduğu bu değer ile ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük ekonomisi olmuştur. 2014 senesinde gerçek kurlara göre ise 10,38 trilyon dolar civarındaki GSYH ile Çin, ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük ekonomik gücü konumundadır.

Tablo 2.**Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin GSYH'sı (2010-2017) (Milyar USD)**

GSYH (Milyar Dolar)								
ÜLKELER	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
ABD	14,96	15,51	16,16	16,76	17,41	18,12	18,95	19,86
Çin	5,94	7,31	8,38	9,46	10,38	11,21	11,96	12,86
Hindistan	1,70	1,84	1,83	1,87	2,04	2,30	2,51	2,75
Rusya	1,52	1,90	2,01	2,07	1,85	1,17	1,37	1,51
Türkiye	0,73	0,77	0,78	0,82	0,80	0,75	0,79	0,84
İtalya	2,13	2,28	2,07	2,13	2,14	1,84	1,88	1,94
İngiltere	2,40	2,59	2,62	2,68	2,94	2,85	2,98	3,14
İspanya	1,43	1,49	1,35	1,39	1,40	1,23	1,25	1,30
Almanya	3,41	3,75	3,53	3,73	3,85	3,41	3,51	3,64
Arjantin	0,46	0,55	0,60	0,62	0,54	0,56	0,57	0,58
Brezilya	2,20	2,61	2,41	2,39	2,35	1,90	1,92	2,02
Endonezya	0,75	0,89	0,91	0,91	0,88	0,89	0,95	1,03
Japonya	5,49	5,90	5,95	4,91	4,61	4,21	4,34	4,48

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Raporları (* işaretli olanlar tahmini rakamlardır).

Ekonomideki tasarruflar, sermaye birikiminin ve üretimin en ciddi finansman kaynaklarından bir tanesidir. Bu yönden incelendiğinde, Çin'in tasarruflarındaki yükseliş ekonomik kalkınma bakımından önemlidir şeklinde ifade edilebilmektedir.

Çin'in Ar-Ge harcamaları 1996 senesinden sonra önemli düzeylerde yükseliş sergilemektedir, 1996 senesinde 4,9 milyar USD olan Ar-Ge harcaması 2002 senesinde yaklaşık 3 kat oranında yükselerek 15,6 milyar USD olmuş ve neredeyse İngiltere'nin yarısı kadar olmuştur. Teorik açıdan, Ar-Ge ile ekonomik büyüme arasındaki yakın ilişki incelendiğinde, Çin Ar-Ge etkinliklerinin uzun dönemde ekonomik yönden büyümesine destek verdiği açıklanmaktadır (Şimşek, 2005).

Çin'in dış yatırım uygulaması incelendiğinde, Çin'e yapılacak olan yatırımların tutarı 30 milyon doları geçmediği takdirde projenin onayını eyaletler yapmaktadır, yatırım bedeli 30 milyon dolar seviyesinde ise projenin onayı Devlet Planlama Teşkilatınca veya Devlet tarafından yapılmaktadır. Çin'in iç ve batı bölgelerinde yatırım yapacak olan işletmelere vergi indirimi yapılırken ulaştırma ve enerji altyapısıyla alâkalı olan yatırımlara %25 yerine %15 oranında vergi oranı uygulanarak yatırımlar belli alanlara yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte Çin'de etkinlik halinde olan şirketlerin 5 sene içinde kazandıkları kârları tekrar yatırıma yöneltirse %40 oranına gelir vergisinden avantaj elde etmektedir. Yaşadığımız dönemde Çin'de açılan yabancı sermayeli şirketlerin sadece %25 ortak girişim sayesinde olurken, geriye kalan %75 oranında şirketlerin tamamı yabancı sermayeli yatırımlar olmaktadır (Saraçoğlu ve Duran, 2008).

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne ve Uluslararası Para Fonu'na üye konumunda olan Çin'de, halen 450.000'in üzerinde yabancı şirket etkinlik göstermektedir. Bu şirketler Çin'in toplam ihracatının yarıdan fazlasını oluşturmaktadırlar. Uluslararası yatırımların son üç senede neredeyse yarıdan fazla düştüğü, dünya ekonomisinin gerilediği dikkate alındığında, Çin'in gösterdiği bu performansı etkileyicidir. 1978 senesinden 2004 senesine kadar Çin'in GSMH'sının büyüme oranı senelik ortalama %9,5 şeklinde hesaplanmıştır. Bu durum da o zamana kadar dünyada görülen GSMH büyümesinin en yüksek düzeyidir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'de gerçekleştirilen projeksiyonlar, halen satın alma gücü paritesine göre dünyadaki ikinci büyük ekonomik güç konumunda olan bu ülkenin 2020 senesine kadar «yeni ekonomik süper güç» olabileceğini belirtmektedir. Goldman Sachs'ın bir araştırmasında, çok ciddi bir siyasi-ekonomik bunalım veya doğal felaket olmaması ve büyümesini devam ettirebilir

kılınması halinde, Çin'in 2050 senesinde \$44 trilyonluk GSMH büyüklüğüne erişeceğini ve ABD'yi gerilerde bırakacağını tahmin etmektedir (Sandıklı, 2009).

Tablo 3'te Çin Halk Cumhuriyeti'nin seneler itibariyle GSMH'daki değişiklikler gösterilmektedir. Dünya Bankası'nın verdiği bilgilere göre, 1965 senesinde 70 milyar Amerikan doları olan Çin Halk Cumhuriyeti'nin GSMH'sı 1990 senesine geldiğinde beş kattan daha fazla yükselerek 370 milyar Amerikan doları olmuştur, 2012 senesine geldiğinde ise bu rakam 1965 senesine göre 110 kat artarak 7,748 trilyon Amerikan doları seviyesine gelmiştir.

Tablo 3.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin GSMH'sı (Milyar USD)

Yıllar	GSMH	Yıllar	GSMH
1965	70,177	2006	2.669,911
1990	370,018	2007	3.262,372
1995	643,556	2008	4.030,685
2000	1.168,776	2009	4.822,913
2001	1.273,207	2010	5.667,961
2002	1.406,927	2011	6.645,277
2003	1.631,402	2012	7.748,902
2004	1.937,841	2013	7,332
2005	2.265,626	2014	10,335

Kaynak: (Wufujiang, 2013), IMF.

2.5. Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Genel Ekonomik Durum

2.5.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nde İşsizlik ve İstihdam

Önceleri daha fazla tarımla uğraşan Çin'in yoğun nüfusu zaman içerisinde, globalleşme süreci ve yükselen sanayileşme sebebiyle istihdamını sanayi ve hizmetler yönüne doğru kaydırmıştır. 1985 senesinde istihdamın yüzde 62,4'lük bölümü tarım sektöründeyken bu rakam, 1990 senesinde yüzde 53,4'e ve 2000 senesinde yüzde 46,3'e düşmüştür ve devamlı olarak düşüş sergilemektedir. Çinlilerin büyük bir bölümü halen gelirlerini ve istihdamlarını tarım sektörü sayesinde kazanmaktadırlar. Fakat sanayi ve hizmet sektörü gün geçtikçe büyük gelişimler göstermektedir (Yiğın, 2009).

Çin'in işsizlik istatistiklerinin güvenli olduğunu belirtebilmek pek olası değildir. Bu nedenle, ülkenin işsizlik düzeyini ve eğilimini belirten resmi verilerin incelenmesi gerçek durumu pek yansıtmamaktadır. 2003–2007 seneleri arasında meydana gelen hızlı ekonomik büyüme nedeniyle istihdam oranında bir yükseliş oluşmuştur. Fakat, Devlet işletmelerinin azalmasıyla hükümet 1996–2002 seneleri arasında personelin üçte ikisini işten çıkarmak mecburiyetinde kalmıştır. İşten çıkarılan insanların birçoğu resmi açıdan işsiz sayılmadığı için resmi işsizlik oranlarında sadece küçük bir yükseliş gerçekleşmiş gibi görünmektedir (Öztürk, 2011).

Tablo 4.

Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İşsizlik Oranları (%)

İŞSİZLİK ORANI (%)								
ÜLKELER	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
ABD	9.61	8.94	8.07	7.37	6.15	5.47	5.15	5.03
Çin	4.10	4.10	4.10	4.05	4.09	4.09	4.09	4.09
Hindistan	6,8	10,7	10,8	9,8	9,9	9,9	8,8	Na
Rusya	7.30	6.50	5.50	5.50	5.11	6.50	6.50	6.00

Türkiye	11.90	9.80	9.20	9.04	10.30	11.43	11.64	11.31
İtalya	8.38	8.40	10.63	12.16	12.80	12.60	12.30	12.00
İngiltere	7.90	8.10	7.98	7.60	6.20	5.38	5.41	5.40
İspanya	19.85	21.40	24.80	26.10	24.45	22.56	21.11	19.94
Almanya	6.93	5.86	5.37	5.22	4.98	4.85	4.84	4.82
Arjantin	7.75	7.15	7.20	7.08	7.25	7.04	8.13	7.43
Brezilya	6.75	5.97	5.48	5.39	4.84	5.91	6.29	5.94

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Raporları (* işaretli olanlar tahmini rakamlardır).

Çin’de 1993 ve 2002 seneleri arasında imalat sanayi; gerçek rakamlarla ortalama yüzde 11,4 oranında büyüme yakalamıştır. 1990’lı senelerin başlarında imalat sanayinde yaşanan büyüme, tarımsal bölgelerdeki kasaba ve köy işletmelerinin yerel yönetimlerce teşvik edilmesi neticesi, endüstriyel üretimin yükselmesi sonucunda meydana gelmiştir. Üretimdeki bu yükseliş, yerel tarımsal fazlanın imalat sanayindeki küçük, düşük teknolojiye sahip ve emek-yoğun işletmelere yatırım biçiminde aktarılmasıyla oluşmuştur. 1990’lı senelerin sonlarında meydana gelen ekonomik yavaşlık, kasaba ve köy firmalarını finansal bir güçlük içine itmiştir. Bu durumun neticesinde, 1996 senesinde kasaba ve köy işletmeleri 135,1 milyon kişiye istihdam sağlarken bu rakam 1998 senesinde 125,4 milyon seviyesine düşmüştür. 2002 senesinde istihdam rakamı tekrar yükselmeye başlamış ve 132,9 milyon olarak gerçekleşmiştir (Yiğın, 2009).

Seneler itibariyle tarım alanında istihdam edilen iş gücü oranı azalıp, sanayi ve hizmet sektöründeki istihdam oranı yükselmekle beraber, tarımdaki iş gücü oranı yüksek görülmektedir. Fakat bu durum, 2008 senesinden sonra değişim göstermeye başlamıştır, 2011 senesine gelindiğinde ise hizmet sektöründeki istihdam oranı bir yükselişle tarım sektöründeki istihdam oranını geçerek, yüzde 35,7 oranında olan iş gücü oranıyla Çin’deki en büyük istihdam sektörü durumuna gelmiştir. Diğer bir açıklama ile Çin istihdam bakımından tarıma bağımlı olmaktan çıkmıştır.

Çin nüfusunun ciddi bir bölümü kırsal bölgede yaşamaktadır ve tarım kesiminde istihdam edilmektedir, buna karşın Çin’de tarım işçilerinin verimliliği bir hayli düşük düzeydedir. Öte taraftan, tarım arazilerinin gittikçe sanayi üretimine açıldığı görülmektedir. Çin’in DTÖ’ye üye olması tarımda istihdamın yapısına direk olarak etki etmiştir. DTÖ üyeliği çerçevesinde belirtilen gümrük vergilerinin indirilmesi, tarım sektörünün global rekabet karşısında zorluk çekmesine yol açmıştır. Fakat, bu rekabet kısa dönemde tarım alanında işsizliği uyarılmış ve iş gücü geliri üzerinde baskı yaratmıştır (Orhan ve Bakkalcı, 2009).

Bu sebeple 2001 senesinden bu yana tarım istihdamının düştüğü göze çarpmaktadır. Sanayi ve hizmetler sektöründe çalışmakta olan ve gelir seviyesi yükselen iş gücünün istihdam içindeki oranlarının yükseldiği dikkat çekmektedir. Gelir seviyesi yükselen iş gücü geleneksel tarım ürünleri yerine ithal gıda maddelerine yönelmektedir. Çin’de tarım işçisi gittikçe yoksullaşırken, yükselen gıda malı ithalatı global gıda malları fiyatlarını artırmaktadır. Bütün bu gelişmelere yönelik tarım sektöründe gelir seviyesi azalmış, sanayi ve hizmetler sektörünün yoğun bir biçimde kümелendiği alanlara göçler başlamıştır (Orhan ve Bakkalcı, 2009).

2.5.2. Çin Halk Cumhuriyeti’nde Enflasyon ve Faizler

Çin ekonomisinde enflasyon, reformlar öncesi ve sonrası olarak iki bölüm şeklindedir. Reformlardan önce fiyatlar devlet kurumları tarafından benimsendiğinden Çin ekonomisi yüksek enflasyon problemleri ile karşı karşıya kalmıştır. Fakat hiçbir zaman çok yüksek enflasyon oranları gözlenmemiştir. Bunun asıl sebebi de tüketim alışkanlıklarının çok olmaması nedeniyledir. Yaşadığımız dönemde ise Çin ekonomisi süratli büyümeyle düşük enflasyonu aynı esnada yaşayarak büyük bir mucizeye imza atmıştır (İnançlı ve Kamacı, 2010).

Çin’in enflasyon oranının 1980–1997 seneleri arasında bir hayli dalgalı ve yüksek bir seyir izlemekle birlikte 1997 senesinin ardından daha ılımlı bir düzeyde ilerlediği ve %6 oranının altında olduğu göze çarpmaktadır. 2012 senesinde tüketici fiyat endeksi %3,1 oranında yükselmiştir. Bazı seneler deflasyon meydana gelse de son senelerde yükselen taleple deflasyon beklentilerini yok etmiştir (Wufujiang, 2013).

Çin’de meydana gelen reform süreci faiz oranlarına da etki etmiştir. Planlı ekonomiden Pazar ekonomisine geçiş sürecinde faiz oranları da para piyasasında ve ardından fon piyasasında reforma uğramıştır. Hükümetler müdahaleci politikalar gerçekleştirerek rekabeti önlemiştir. Fakat globalleşen dünyada rekabet çok ciddi bir faktör olduğundan reform sürecinde bu durumdan vazgeçilmiştir (İnançlı ve Kamacı, 2010).

Çin hükümeti son senelerde daha etkili bir para politikası yaklaşımını izlemektedir. Örnek olarak, Çin’in Merkez Bankası olan Çin Halk Bankası çok yüksek ekonomik büyümeyi biraz daha yavaşlatmak amacıyla 2006–2007 seneleri arasında resmi faiz oranlarını 8 defa yükseltmek zorunda kalmıştır. Neticede Çin hükümeti, etkin para politikası vasıtası olarak faiz oranlarındaki değişikliklerden yararlanmaktadır (Öztürk, 2011).

2.5.3. Çin Halk Cumhuriyeti’nin Döviz Kuru Politikası

Çin’in kullandığı para birimi Renminbi veya Yuan’dır. Reformlarla birlikte Çin düşük döviz kuru politikası gerçekleştirmiş, bu şekilde rekabet gücü yükselerek ihracatını yükseltmiştir. Çin’de 1981-1994 seneleri arasında paralel döviz kuru sistemi uygulanmıştır. 1979 senesinde resmi döviz kuruna göre 1 Dolar 1,49 Rmb’ye eşit olmuş, 1980’li senelerin başında çok fazla değerlendirilmiş olan Rmb ithalatı destekleme maksatlı olmuştur (İnançlı ve Kamacı, 2010).

1990’lı senelerin başında ortalama 1 dolar 5,5 Rmb iken 2000 senesinden sonra 1 dolar 8,28 Rmb’ye eşit olmuştur. Fakat 2005 senesinin başında 1 dolar karşılığında 8,2765 olan Rmb, 2005 senesinden sonra büyük bir hızla değer kazanmaya başlamıştır. 2005 senesinden 2011 senesinde kadar büyük bir hızla bir değer kazanarak, 2011 senesinde %23,8 oranında değer kazanmıştır. 2012 senesi Aralık ayının sonunda ise 1 dolar 6.2855Rmb civarında olmuştur (Wufujiang, 2013).

1990 senesinden bu tarafa Çin’in döviz rezervleri devamlı olarak yükselmiştir. 2000 senesinde 165,57 Milyar Amerikan doları civarında olan net döviz rezerve miktarı 2010 senesinde 2847,33 Milyar Amerikan doları civarına erişmiştir. Çin’in döviz rezervleri 2012 senesi Aralık ayı sonu itibariyle geçen seneye oranla yüzde 4,1 artarak 3,31 trilyon Amerikan doları’na çıkmıştır (Wufujiang, 2013).

Financial Times gazetesinin verdiği bir habere göre dünyadaki en büyük döviz rezervlerini yöneten Çin'in rezervi 2013 senesinin ilk çeyreğinde 130 milyar dolar yükselerek 3,44 trilyon doları geçmiştir. Bu yükseliş, 2011 senesi ikinci çeyreğinden bu tarafa kaydedilenlerin en hızlısı olarak kayıtlarda yerini almıştır (Wufujiang, 2013).

2.6. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti

1957-1978 seneleri arasındaki 21 senelik dönem içinde, Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış ticaretinde gözle görülür gelişmeler kaydedilmiş ve dış ticaret hacmi yaklaşık 6,7 kat oranında yükselişe geçmiştir. 1978-1997 seneleri arasındaki dönemini içeren son 19 sene içerisinde ise bu yükseliş 16 kat oranında yükselmiştir. 1997 senesinde 326 milyar dolarlık bir dış ticaret hacmine %12,1 oranında bir yükselişe erişen Çin, dünya ticaretindeki en büyük ilk 10 ülkesi arasına girmiştir (Sükan, 2000).

1995 senesinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Ticaret Kanunu hayata geçirilmiştir. Dış Ticaret, yabancı sermayeli işletmeler ayrı tutulmak şartıyla, ticaret planlama sistemi kuralları kapsamında Dış Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Bakanlığı (MOFTEC) tarafından gerçekleştirilmekte ve ulusal ve bölgesel seviyede örgütlenmiş Dış Ticaret şirketleri (FTC) sayesinde yürütülmektedir. İhracata yönelik mecburi planlama kaldırılmakla beraber birtakım ürünler üzerindeki lisans uygulaması sürmektedir. Fakat ithalatta "plan" nemini yerli üretimi muhafaza etmek ve döviz rezervini denetlemek maksadı ile devam ettirmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti lke Raporu, 2013).

2.6.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaretindeki Yeri

Çin Halk Cumhuriyeti 1997 senesinden bu yana, ihracat ve ithalat dünya sıralamasında ilk 10 ülkenin içinde yerini muhafaza etmiştir. Ticari büyüme, Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2001 senesinde DTÖ'ye katılımının ardından daha sratlı bir şekilde gerçekleşmiştir. 2006 senesinde Çin'de %27,2 oranında yükselen ihracat sene sonunda 969,1 milyar dolara erişirken, ithalat ise senelik %20'lik bir yükselişe 791,6 milyar dolara erişmiştir. Bu neticeler ışığında Çin'in 2006 senesi dış ticaret fazlası %74 oranında yükselerek 177,4 milyar dolar olarak kaydedilmiştir, dış ticaret hacmi senelik %23,8 oranında yükselişe 1760,6 milyar dolar civarında olmuştur. 2011 senesinde ise senelik %22,5'lik bir artışla 3641 milyar dolarlık bir dış ticaret hacmi ile ABD'nin ardından dünya ticaretindeki ikinci büyük ekonomik güç haline gelmiştir.

2.6.2. Çin Halk Cumhuriyeti'nin İhracatı

Çin'in ihracattaki en büyük pazarı ABD'dir. 2011 senesinde Çin'in ABD'ye yapılan ihracatı 324,3 milyar dolardır. Çin'in önemli tutarlardaki ihracatı ABD'den başka, Asya kıtasında Hong Kong, Japonya ve Güney Kore'ye yapılmaktadır. Öte yandan Japonya, Güney Kore ve Tayvan Çin'in ticari ortakları olarak ithalatında ve karşılıklı ticarete gittikçe önemi yükselmektedir. Hong Kong özel durumu sebebiyle Çin için bir antrepo ve re-export merkezi konumundadır (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

Tablo 5.

Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İhracatı (2009-2015/03) (Trilyon USD)

ÜLKELER	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015/03
ABD	1.056.0	1.278.3	1.480.3	1.545.7	1.579.6	1.623.2	378.4
Çin	1.195.5	1.577.3	1.893.6	2.044.4	2.214.8	2.331.2	582.4
Hindistan	165.7	226.9	303.1	296.3	315.1	318.1	67.9
Rusya	301.8	400.1	522.1	528.9	524.1	497.9	96.3
Türkiye	102.9	114.1	135.6	153.3	152.4	158.1	37.3
İtalya	405.8	445.9	525.2	502.9	518.9	529.1	115.3
İngiltere	353.9	406.1	474.3	469.3	470.1	474.9	105.1
İspanya	228.2	254.9	308.2	297.5	319.5	326.0	70.8
Almanya	1.119.3	1.257.3	1.476.4	1.408.4	1.452.6	1.507.3	330.8
Brezilya	152.8	200.7	255.6	243.0	242.2	225.2	50.3
Japonya	580.6	770.3	824.7	798.5	715.6	690.4	162.9

Kaynak: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD).

Çin'in ihracatının temeli tekstil ve diğer hafif imalat ürünleriyle birlikte çok çeşitlidir. 1990'lı senelerin başında, hafif imalat Çin'in ihracatının %40'ından fazlasını meydana getirmiştir. Bu ürünler, çoğunlukla ayakkabı, giyim, oyuncak ve diğer muhtelif ürünlerden, geri kalan ihracat ürünlerinin büyük bölümü hazır ürünler (genellikle tekstil), makineler ve ulaşımda yararlanılan küçük elektronik cihazlardır.

Son senelerde, Çin daha gelişmiş elektronik ürünleri (ofis makineleri, otomatik bilgi işlem makineleri, telekomünikasyon ve ses ekipmanları, elektrikli makineleri), mobilya, seyahat ürünleri ve endüstriyel malzemelerin içinde yer aldığı diğer kategorilerde belirgin bir yükselişe ulaşmıştır. Örnek olarak, Çin'in küçük parça imalatındaki oranı %42'lerden %28'e düşerken; makine ve ulaşım (elektronik donanımlar dâhil) alanlarındaki ihracatı 1993 senesinde %17'den 2003 senesinde %41'e yükselmiştir. Son senelerde, bilhassa yabancı sermayeli işletmelerde üretimde katma değer düzenli bir biçimde yükselmektedir. Genellikle başlıca ürünlerin ihracatı yükselse de ihracat içindeki payları -bazı ürünler hariç- gittikçe düşmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

2.6.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin İthalatı

Çin'in gelişmiş ülkelerden olan ithalat oranı son 20 senede yükselirken, Asya'nın bölgesel ticaretinde Çin'in aldığı rol gittikçe önemini yükseltmektedir. Bölgeden yapılan ithalat alımları büyük bir süratle yükselmektedir ve Çin şu anda, diğer Asya ekonomileri açısından en önemli ihracat bölgelerinden birisidir. Önemli endüstriyel ülkelerin piyasalara giriş oranı incelendiğinde, benzer neticelerle karşı karşıya kalınmaktadır. ABD piyasası örnek alındığında, Çin 2003 senesinde, Japonya'nın %9 ve Kore'nin %3'lük oranına karşın ABD ithalatının %12'lik kısmını karşılamaktadır. 2012 senesinde ise Japonya'nın %6,4 ve Kore'nin %2,6'lık oranına karşın ABD ithalatının %19'luk oranını karşılamaktadır (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

Tablo 6.**Çin ve Bazı Dünya Ülkelerinin İthalatı (2009-2015/03) (Trilyon USD)**

ÜLKELER	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015/03
ABD	1.559.6	1.913.2	2.208.1	2.276.3	2.268	2.345	564
Çin	1.001.1	1.393.5	1.745.6	1.818.9	1.948.2	1.960.1	420.9
Hindistan	257.0	351.2	466.0	488.6	465.8	461.5	96.2
Rusya	191.3	246.5	323.9	335.6	342.2	310.1	54.2
Türkiye	141.2	185.6	242.2	237.8	251.4	242.5	54.9
İtalya	415.5	487.6	561.1	491.2	480.2	472.5	102.3
İngiltere	484.6	560.1	636.4	640.3	646.3	665.4	151.1
İspanya	293.2	327.1	376.7	337.9	340.1	357.5	76.9
Almanya	924.5	1.052.1	1.254.3	1.163.7	1.189.0	1.213.6	262.8
Brezilya	127.7	181.1	226.5	223.9	238.7	229.5	51.5
Japonya	552.3	695.2	858.7	884.2	832.5	812.8	170.5

Kaynak: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD).

Çin'in ithalat mallarının kapsamı, Asya bölgesinde yüksek seviyede bir üretim uzmanlaşması olduğunu göstermektedir. Öncelikle, işlenecek ithalat mallarının yüksek oranı, Çin'in ihracatını somut bir hale getirmektedir. İşlenecek ithalat mallarının toplam ithalat mallarına olan oranı, 1990'lı senelerin başlarında tüm ithalatın neredeyse %35'inden 1997 senesine kadar yaklaşık %50'sine yükselmiş ve o zamandan bu yana da neredeyse bu seviyede kalmıştır. Aynı biçimde, işlenecek ithalat mallarının, Çin'in ihracat mallarının %40'ından fazlasını meydana getirdiği öngörülmektedir. Yükselen dikey uzmanlaşmanın yarattığı etkiler, elektronik ürünlerin yapımında kullanılan asıl

bileşenler olan elektronik entegre devreler ve mikro montajların ithalatındaki süratli yükseliş göze çarpmaktadır (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

2.7. Çin İçin Muhtemel Gelecek Senaryoları

Soğuk Savaşın ardından global güç dengesinde oluşan değişimler kendini en bariz şekilde Asya-Pasifik bölgesinde hissettirmektedir. Rusya'nın bölgedeki jeostratejik etkisi düşerken, Çin ABD'ye rakip bir ana Doğu Asya gücü şeklinde sahneye çıkmıştır. Elinde var olan potansiyeli ve jeopolitik ve jeostratejik öncelikleri ile Çin, öncelikle Asya, ardından ise Orta Asya ve Hazar bölgesi de dâhil olmak üzere bütün bu bölgelere mücavir alanlarda en etkin olacak güçlerden biri olacağını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Çin, 21'nci yüzyıl kendine kendisine iddialı amaçlar koyan bir ülkedir. Bu amaçların en başında 2050 senesinde dünyadaki bir numaralı güç olmak yer almaktadır. Pekin hükümeti bu amacını başarabilmek için inançlı, planlı ve lüzumlu gördüğü durumlarda piyasalara müdahalede bulunduğu bir ekonomi stratejisini takip etmektedir (Yılmaz, 2008).

2.7.1. Çin, ABD ve Tayvan Üçgeni

Çin, konvansiyonel kuvvetini bilhassa Pasifik bölgesinde konumlanacak biçimde modernize ederken, ABD ile rekabet etmek maksadıyla bir güç projeksiyonu ağı meydana getirmektedir. Yeni doktrin 'saldırgan ön savunma' düşüncesi içinde Çin sahilleri ve sınırlarına en uzak konumdan itibaren düşmana angaje olmayı tahmin etmektedir. Uzay ve uydu sistemleri, açık deniz donanması (birçok dizel denizaltı), havadan yakıt ikmali, önemli miktarda Cruise füzeleri, gelişmiş anti-gemi mayınlarına gerçekleştirilen yatırımlar; Çin'in kıyılarından itibaren 400 mil ve üzerinde güç projeksiyonu geliştirme çabasının bölümleridir. Çin'in en büyük hayali Tayvan ile birleşerek Hong Kong'a benzer şekilde bir ekonomik patlama daha gerçekleştirmektedir.

Çin askeri bakımdan uzun süreli bir ablukayı devam ettirecek bazı sistemlere güvenmektedir. Bu sistemlerden bir tanesi Ruslardan alınan GLONASS sistemi olup GPS gibi hedef tespiti ve yönlendirmeleri gerçekleştirmektedir. Çin; ses, veri ve video iletişimi yapan dört global haberleşme firmasına (İridium, Inmarsat, Globalstar ve Teledesic) abonedir. Çin, Güney Kore ve Japonya'yı kendi topraklarını ABD'ye

kullandırmamak hususunda birtakım zorlayıcı yolları deneyebilir. Daha ziyade deniz ve hava savaşı biçiminde geçmesi beklenen savaşta Çin Hava Kuvvetleri henüz ABD ile rekabet edebilecek bir seviyeye sahip değildir (Yılmaz, 2008).

Bu nedenle iki ülke arasında füze savaşları daha da öne çıkacaktır. Çin'in elindeki avantaj Tayvan'da bulunan üslerin Çin'in isabetli güdümlü füze güçlerinin menzili içinde olmasıdır. ABD, Güney Kore ve Japonya'daki üslerden yararlanamayacağını bunun yerine Tayland, Singapur ve Filipinlerdeki üsleri kullanmayı öngörmektedir. Avustralya ve Yeni Zelanda da askeri özellikte olmayan üs desteği sağlayabilir (Yılmaz, 2008).

2.7.2. Çin, Hindistan ve Pakistan Üçgeni

Orta Asya'yı Rusya'nın dibinden çalma düşüncesinde olan Çin'in Tibet ile alakalı olan korkusu Hintli nüfusunun yükselmesi neticesi Hindistan'ın denetimine girmesi riskidir. Tibet, Çin için aynı zamanda Himalayalara olan bir çıkış kapısı özelliğine sahiptir ve birçok etnik grubun göç yolu üstündeki bu kapı denetlenmezse Uygur Türklerinin yaşadığı Sincan da bağımsızlığa gidebilir. Çin, ABD-Hindistan ilişkisini dengelemek amacıyla Hindistan ile sınır problemlerine ilişkin girişimler yapmakta tarihsel stratejik ortağı olan Pakistan ile Hindistan arasında gerilimin düşmesi için kendine bir rol edinmektedir. Diğer taraftan Hindistan ile Çin arasında da uzun bir geçmişi bulunan problemler bulunmakta ve iki ülkenin de farklı stratejik öncelikleri bulunmaktadır. Hindistan ve Çin arasındaki sınır bölgesi Hindistan ve Pakistan arasında problemi olan bölgeye yakın bir konumdadır ve Çin'in açıkça Pakistan'ın yanında olması Hindistan açısından ciddi güvenlik problemleri oluşturmaktadır (Yılmaz, 2008).

Hindistan, Çin'in Pakistan'a verdiği destekten ve nükleer programını geliştirmesine olan katkısından rahatsızdır. Çin ise Hindistan'ın yükselen deniz gücü, füzeleri ve uzay teknolojisi edinme çabalarını büyük bir dikkatle takip etmektedir. Hindistan ekonomisi de Çin'in ekonomisi gibi gelişmekte ve nüfusu da Çin'le rekabet edebilecek düzeylere gelmektedir. Kısaca Çin ve Hindistan ilişkileri Güney Asya'da ki bölgesel güvenlik dinamiklerinin en önemli faktörlerinden bir tanesi olacaktır (Yılmaz, 2008).

Kimi uzmanların görüşüne göre, dünyadaki ekonomik güç merkezinin Doğu'ya yönelmesinin sonrasında çatışmalarının Asya kıtasında meydana gelebileceği ifade

edilmektedir. Bu doğrultuda günümüzdeki Asya, 19. yüzyılın Avrupa'sıyla benzerlikler taşımaktadır. Asya ülkeleri henüz birbirlerine karşı beslediği düşmanlıklarını bırakmış değillerdir. Etnik tartışmalar ve sınır sorunlarını çözüme kavuşturamamışlardır. Olası bir savaşın ABD-Çin arasında değil de Çin-Hindistan arasında yaşanabileceği öngörülmektedir.

Hindistan'ın Çin ile beraber Pakistan'ı güvenlik tehdidi şeklinde algılaması Çin ve Pakistan'ın dikkatlerini çekmektedir. Çin'in Hindistan uzmanları Hindistan'da gittikçe yükselen "Çin tehdidi" seslerine karşı, onların, Hindistan halkının temel menfaatleri koruma noktasından yola çıkmasını ve sorumsuz bir biçimde ifadeleri beyan etmemesini istemektedir. Pakistan Dışişleri Bakanlığı sözcüsü olan Abdul Basit, Yeni Delhi'nin bu yeni askerî doktrininin, Hindistan'ın düşmanca ve hegemonik saldırganlığını ele verdiğini ifade etmektedir. Abdul Basit, Hindistan'ın bu davranışını çağdışı şoven bir zihniyet biçiminde özetlemiştir. Pakistan'ın muhtemel ani olaylara karşı her türlü hazırlıklar yapıldığını açıklayan Abdul Basit, uluslararası kamuoyunun tüm dikkatlerini Hindistan'ın askerî doktrine yöneltme çağrısı yapmıştır (Karaaslan, 2012).

2.7.3. Çin ve Japonya Arasındaki Üçgen

Ekonomisi ve askerî gücüyle beraber yükselen Çin doğal olarak Japonya'nın denizciliğe dayalı olan ekonomisine ve deniz güvenliğine bir tehdit oluşturmaktadır. Japonya'nın yeni hükümeti, Güney Kore'de de olduğu gibi güvenlik alanı dışında ABD ile uzak olarak öteki ekonomik ve siyasî konularda Çin ile yakın ilişkiler yaratmak hususunda gayret içindedir. Fakat Çin'in askerî modernizasyonu ile beraber yükselişe geçen deniz gücü Japonya dâhil olmak üzere Çin'in çoğu komşu ülkesinde endişe yaratmaktadır. Bilhassa Çin'in deniz sahalarında gerçekleştirilen askerî tatbikatı gibi etkinlikleri komşu ülkelere haberdar etmeden yapması, böylesine endişelerini bir hayli yükseltmektedir. Kısaca Çin'in Japonya çevresinde düzenlediği askerî tatbikatı, doğal olarak ABD'nin Japonya'da konumlandığı askerî kuvvetlerin kalması ve güvenlik işbirliğini daha da derinleştirmesi hakkında birtakım tartışmalar yaratmıştır (Karaaslan, 2012).

Japonya Savunma bakanı Toshimi Kitazawa, geçen sene Ekim ayında Çin'in gittikçe hava ve deniz güçlerini kuvvetlendirmeye başladığını, Çin'in maksadının tam anlamıyla ne olduğunun anlaşılamadığını ve bu durumun bazı ülkeleri endişeye yönelttiğini

açıklayarak, bu durumda Japonya-ABD Güvenlik Anlaşması'nın öneminin daha fazla bir biçimde yükseleceğini açıklamıştır. Japon Savunma bakanı bu açıklamayı ABD Savunma Bakanı Robert Gates ve ABD Başkanı Barack Obama'nın Japonya ziyareti öncesinde gerçekleştirmiştir. Bu durum, iki ülke arasında, Çin'e ilişkin güvenlik işbirliğinin kapsamının doldurulmaya çalışıldığını işaret etmektedir.

Çin tarafının askerî güçler aracılığıyla Japonya'nın varolan girişiminden caydırmak istediği çok nettir. Öteki bir neden ise Japonya'nın yükselişte olan Çin'in Asya bölgesinde ne şekilde bir strateji izleyeceği ve oluşturacağı belirsizlik neticesinde, ABD ile güvenlik işbirliğini güncellemesi girişimleri olabilir. Aslında Japonya Başbakanı Hatoyama Yukio'nun Okinawa'daki Futenma Hava Üssü'nde konuşlandırılan ABD askerlerinin farklı bir bölgeye nakledilmesi ile alâkalı ısrarlı davranışı, Japonya-ABD güvenlik ve müttefiklik ilişkilerine yıpratacağı yorumlarına neden olmasına karşın, Çin'in askerî tatbikatı aslında Japonya-ABD müttefik ilişkilerinin kuvvetlendirmesine destek vermiş olacaktır.

Çin henüz deniz alanında diğer komşu ülkelerle beraber güvenlik işbirliğinde bulunma konsepti geliştirmemiştir; bunun nedeni ise Çin'in, ABD'nin müttefikleri olan Japonya, Güney Kore, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi Asya-Pasifik ülkelerine yönelik yaşadığı kuşku ve ABD ile ABD'nin müttefikleri arasında düzenlenen güvenlik işbirliği anlaşmasıdır. Çin'in, Asya-Pasifik bölgesinin güvenliğini ABD ve müttefiklerine karşın sağlamasının çok kolay olmayacağı nettir. Fakat yükselişte olan Çin, ABD'nin bölgedeki kuvvetini azaltmakla bu dengeleri değiştirebilmektedir. Bu sebeple kimi ABD uzmanları Çin'in Asya-Pasifik'te daha kuvvetli bir duruma gelebileceğini, ABD'nin bölgedeki menfaatlerini zedeleyebileceğini ve Çin'e karşı koyan ABD'ye büyük bir husumet yaşatacağını ifade etmektedir. Kimi uzmanlar bu tehdidin yakın bir zamanda olmayacağını ve ABD'nin buna karşın tedbirler almasına ilişkin fırsatların halen var olduğuna dikkat çekmektedir.

ABD'nin Asya-Pasifik'te yer alan müttefik ülkeleri de bu endişelere sahiptir ve yükselişte olan Çin'e karşı ekonomik işbirliği yapmakla beraber, siyasî ve güvenlik konusunda ABD dâhil olmak üzere kendi aralarında işbirliğini oluşturmaya gayret göstermektedirler. Hindistan'ın yükselen Çin'e yönelik taşıdığı endişeler, Hindistan ile Japonya arasında düzenlenen güvenlik işbirliği, Vietnam'ın Japonya ile stratejik

işbirliği yapması ve Güney Kore'nin Hindistan ile Yeni Asya Diplomasisi ilişkilerini güçlendirmeleri ise yükselişte olan Çin'in oluşturduğu reaksiyon stratejileridir. Ayrıca Rusya'da Çin'in yükselmesinin neler getirebileceğini tahmin etmeye çalışılmakta ve Çin'in Asya'daki yayılmacılığına karşın Rusya-ABD işbirliğinin yapılması tavsiye edilmektedir (Karaaslan, 2012).

2.7.4. Çin, Vietnam ve Filipinler Üçgeni

Ekonomik ve askeri bakımdan giderek kuvvetlenen Çin bölgesinde geçmişten bu yana gelen ve tartışmalı olan egemenlik bölgelerine daha çok müdahil olmaya başlamaktadır. En son Vietnam ve ondan önce Filipinler ile Güney Çin denizinde meydana gelen gerginlik sürmektedir.

Güney Çin Denizindeki durum son dönemlerde Çin, Vietnam ve Filipinler arasında askeri bir çatışma yaşanabilecek aşamaya gelmiştir. Bölgede yaşanan gerginlik Filipin hükümetinin Paracel adaları üzerinde kurduğu hâkimiyet ilanı ile başlamıştır. Bu durumun üzerine Çin bu bölgeye savaş gemisi göndermiş ve bunun maksadının Çinli balıkçı gemilerini korumak olduğunu ifade etmiştir. Çin'in Filipinler'in karasularında daha önce de 6-7 defa ihlal yaptığı Filipinler Başbakanı tarafından iddia edilmiştir. Çin'in bölgeye radar araçları ve askeri mühimmat naklettiği de belirtilmektedir (Karaaslan, 2012).

Güney Çin Denizi olarak da bilinen ve Çin'in Güney Batısında yer alan alan stratejik bakımdan son derece ciddi bir bölgedir. Vietnam, Filipinler ve Malezya'nın da içinde yer aldığı bölge ayrıca Çin'in dünyaya açılan en önemli kapılarından bir tanesidir. Hâlihazırda Çin'in ihracat ve ithalatının merkezi konumunda olan Doğu Çin'in dünyaya açılan kapısı bu bölgeden geçmektedir. Bu sebeple Çin için bölgedeki hâkimiyeti hayati bir öneme sahiptir. ABD'nin son yıllarda Japonya, Vietnam, Malezya gibi bölge ülkeleri ile yapılan ikili ve çok taraflı askeri işbirliğindeki yükseliş ve Malaka Boğazına ilişkin saldırı tehditleri Çin'i bölgede ön alıcı etkinliklere yöneltmektedir. Çin'in geçmişten bu yana tartışmalı olan bölgelerdeki etkinliğini fazlaştırdığını; ekonomik, siyasi ve kültürel Yumuşak Gücünün (SoftPower) dışında askeri bakımdan da gittikçe varlığını hissettirmeye başladığı göze çarpmaktadır (Karaaslan, 2012).

Çin'in son senelerde gittikçe yükselen siyasi ve askeri etkinliği bölgedeki ülkelerde endişe yaşatmaktadır. Bununla birlikte 2012 senesinde Çin Komünist Partisinde yapılacak olan yönetici değişiklikleri de hassasiyetle takip edilmektedir. Son birkaç ayda Çin'de bazı general ve politikacıların bahsettiği ve "sertlik" yanlısı olarak nitelenebilecek düşünceler dikkat çekmeye başlamıştır. Çin'in artık uluslararası alanda askeri kuvvetini daha etkin bir biçimde kullanabileceği öngörülmektedir. Bu yeni düşüncenin Çin yönetiminde daha çok öne çıkmasıyla komşu ülkeler ile askeri bir karşılaşmanın meydana gelebileceği tahmin edilmektedir. 2012 senesinden sonra yeni Çin yönetiminin vereceği kararlar gerek bölge gerekse dünya açısından hayati öneme sahiptir (Karaaslan, 2012).

BÖLÜM 3: TÜRKİYE VE ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİK İLİŞKİLERİ

3.1. Türkiye'nin Dış Ticaretinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yeri

İlk olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin başlattığı Türkiye-Çin ekonomi ve ticaret ilişkileri, 1974 senesinde diplomatik ilişkilerin de kurulmasıyla Çin Halk Cumhuriyeti ile de sürmüştür. 1974 senesinin Temmuz ayında Dışişleri Bakanı Turan Güneş ile Çin Dış Ticaret Bakanı LiQiang arasında bir ticaret anlaşması gerçekleşmiş ve bu anlaşma sayesinde ikili ticaret ilişkilerinin temelleri yaratılmıştır.

1981 senesinin Mayıs ayında ticaret protokolü ve 1982 senesinin Aralık ayında “1983-1984 Türkiye-Çin Ekonomi, Sınai ve Teknolojik İşbirliği Karma Komitesi Tutanağı”nın imzalanması ikili ekonomi-ticaret ilişkilerine kanuni bir taban oluşturmuş ve bununla beraber ikili ekonomi-ticaret ilişkileri gelişim göstermiştir. Fakat 1980’li senelerin ortalarına kadar ticaret hacmi düşük olmasına karşın Türkiye’nin aleyhine yönelik gelişen ticari dengesizlik yaşanmıştır. Bu tarihlerden itibaren ikili ekonomi-ticaret ilişkilerinde Türkiye aleyhine açık verme hali sürekli meydana gelmiştir (Ekrem, 2012).

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında yaşanan ticari ve ekonomik ilişkilerde son zamanlarda gündemde olan asıl konular, Çin’in gittikçe büyüyen ihracat potansiyeli sayesinde ilk başta tekstil olmak üzere belli sektörlerde dünyanın birçok ülkesinde de olduğu gibi Türkiye’de de iç pazarlara tehdit oluşturması ve Türkiye’nin dış ticaret açığındaki büyüme olmuştur. Ayrıca iki ülke arasında karşılıklı direk yatırımlar da sınırlı düzeylerde olmuşsa da son dönemlerde bu alanlarda bir hareketlenme söz konusudur.

Çin, yalnızca iç pazarlara ve yerel sanayilere “tehdit” oluşturan bir faktör şeklinde değil, ilk başta ucuz iş gücü maliyeti olmak şartıyla sağladığı avantajlarla yatırımcılar açısından ciddi olanaklar sağlayan bir “fırsat” şeklinde görülmeye başlanmışsa da Türkiye’nin bu ülkeyle olan ticari ve ekonomik ilişkileri henüz var olan potansiyeli yansıtmaktan çok uzaktadır (Çin Ülke Bülteni, 2012).

2012 senesinde Almanya, Irak ve İran sırasıyla Türkiye’nin en fazla ihracat yaptığı ilk üç ülke olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti ise 14. sırada bulunmaktadır. Türkiye İstatistik

Kurumu'nun 2012 senesi dış ticaret verilerine göre Çin Halk Cumhuriyeti bir önceki seneye oranla %14,9 oranında artarak 2,833 milyar Dolar değerindeki ihracatı ile Türk dış ticareti içinde %1,9 oranında pay alabilmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'nin ithalatındaki oranını da yükselterek Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında Rusya Federasyonu ve Almanya'nın ardından üçüncü sırada olduğu belirtilmektedir. TÜİK'in 2012 senesi dış ticaret verileri ışığında, Çin Halk Cumhuriyeti bir önceki seneye oranla %1,8 oranında gerileyerek 21,295 milyar Dolar tutarındaki ithalatıyla Türk dış ticareti içinde %9,0'luk bir oranda pay almıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye'nin ithalatında bir hayli önemli yere sahip olmasıyla beraber 1,3 milyarı aşan nüfusu ve aşırı büyük pazarıyla Türkiye'nin ihracatında da çok önemli boyutlara erişen hacimle çok iyi yerlere gelebilir (Wufujiang, 2013).

3.2. Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti Dış Ticaret İlişkileri

Türkiye ile Çin arasındaki ticari ilişkiler, 2000 senesinden bu tarafa düzenli bir gelişme kaydetmiştir. İkili ticaret hacmi büyük yükseliş göstererek, 2006 senesinde 10,3 milyar, 2011 senesinde ise 24,1 milyar Amerikan Dolarına çıkmıştır. İkili ticari ilişkilerdeki mutluluk veren gelişmelere karşın, Çin ile ticarete Türkiye'nin yaşadığı açık, seneler itibariyle yükseliş halindedir. İkili ticarete, 2011 senesi itibariyle Türkiye aleyhine yaşanan dış ticaret açığı 19,2 milyar Amerikan dolar olmuştur. Bahsedilen açık, Türkiye ile Çin arasındaki ekonomik ilişkinin tek taraflı olduğuna işaret etmektedir.

Türkiye'nin Çin ile olan dış ticaretinde açık vermesinin en temel sebepleri şu şekilde sıralanabilmektedir (Sandıklı ve Güllü, 2011):

- Çin'in uyguladığı dış ticaret politikasında ticaret yapma hakkı belli işletmelere verilmekte ve bu işletmelerin gerçekleştirdiği ithalat ve ihracat da ayrı bir izne tabi tutulmaktadır. Diğer taraftan, Çin pazarı küçük ve orta ölçekli işletmelerden ziyade büyük işletmelerin hâkimiyet kurduğu bir pazara dönüşmüştür.
- Gümrük vergisi bedellerinin yüksek olması ve gümrük uygulamalarının eş güdümlü olmaması Türkiye bakımından bu ülkeye ihracat için dezavantaj yaratmaktadır.

- Türk işletmeleri dâhil bütün yabancı işletmelerin yalnızca üretim yapabilmek maksadıyla ihracat onayı alabilmeleri Çin'deki ithalatı kısıtlamaktadır. Buna karşın Türkiye'de vergi numarası olan gerçek ve tüzel kişiler serbest bir biçimde ithalat yapabilmektedirler.
- Çin'de kambiyo mevzuatında problemler olmasına karşın, Türkiye'de serbest olması ithalatı kolay bir hale getirmektedir.
- Çin'de üretim maliyetlerinin düşük olması, ürünlerinin fiyat açısından rekabet gücünü yükseltmektedir.
- Türkiye'de kurulan çok sayıdaki Çin sermayeli işletmelerin mevcudiyeti Türkiye'nin ithalatını yükseltmektedir. Gerçekte bu firmaların birçoğu yerli sermayelidir ve Çin'den ithalat yapmak maksadıyla kurulan işletmelerdir.
- Türk işletmelerinin bu ülkeye ihracat yapmalarına olanak verecek dağıtım kanalı gibi alt yapının düzenlenmemiş olması Türk işletmelerinin Çin pazarına girmelerini daha güç bir hale getirmektedir.

Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti dış ticaret hacmi iki ülkenin resmi ilişkilere başlayan 1970'li senelerde çok küçük rakamlardayken, 1990 ile 2000'li seneler arasında dalgalı bir biçimde yükseliş kaydetmiştir. 2000 senesinden sonra ise global krizin etkisi altına giren 2009 senesi haricinde bugüne kadar düzenli olarak yükseliş kaydetmektedir (Wufujiang, 2013).

3.2.1. Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti İhracat İlişkileri

Türkiye'nin Çin'e olan ihracatı seneler itibariyle yükseliş kaydetmekle beraber, hem Çin'in ithalat potansiyeli hem de Türkiye'nin üretim ve ihracat kapasitesi göz önüne alındığında yeterli olmamaktadır. 2000 senesinde yalnızca 96 milyon Amerikan Doları tutarında olan Türkiye'nin Çin'e ihracatı, 2007 senesinde 1,04 milyar Amerikan Dolarına, 2014 senesinde ise 2,86 milyar Amerikan Dolarına yükseldiği görülmektedir.

Bir trilyon Amerikan dolarını aşmış ithalat potansiyeli olan ve iç tüketime dayalı bir büyüme sürecine geçiş yapma hazırlığında olan Çin'e ilişkin Türkiye'nin ihracatının yeterli bir düzeye erişememesinin asıl sebepleri olarak, bu ülkedeki tüketim eğilimleri ile pazar değişikliği, Çin pazarının "kendine has" yapısı, bölge içi (Güneydoğu Asya ve

Pasifik) ticaretin kuvvetli olması, Çin'in ciddi global ticaret ülkeleri ve blokları tarafından çevrelendiği gerçeği, Türkiye ile Çin arasında özel ticaret anlaşmalarının olmaması ve karşılıklı yatırım ilişkilerinin yeterli seviyede gelişmemesi ve Türkiye ihracatçılarının Çin ve Asya-Pasifik bölgesine ilişkin sistematik çalışmalar gerçekleştirmemesi belirtilebilmektedir (Köse, 2011).

3.2.2. Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti İthalat İlişkileri

Türkiye'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile ticari ilişkileri ithalat ağırlıklı bir gelişim sergilemektedir. 2000 yılında 1,3 milyar Amerikan doları olan ithalatı, 2007 yılında 13,23 milyar, 2009 yılındaki krizde büyük bir düşüştü sonra 2010 yılında tekrar büyük ölçüde yükselerek 17,18 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiş, 2014 yılına gelindiğinde ise 24,91 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiş.

2010 senesinde Çin Başbakanı Wen Jiabao Türkiye'ye ziyaret ettiğinden Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ifade ettiği üzere Türkiye Çin'le olan dış ticaret hacminin 2015 senesine kadar 50 milyar dolara 2020 senesine kadar ise 100 milyar dolara yükseltmesini amaçlamaktadır (CNNTURK, 2010). Türkiye bakımından daha önemli olan ise bu 50 milyar dolarlık dış ticaretin içerisinde Türkiye'nin Çin'e olan ithalat oranının artması ve bununla beraber var olan dış ticaret açığının küçülmesi olmaktadır.

Tablo 7.

Türkiye-Çin Dış Ticaret Değerleri (2000-2014) (Milyar USD)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT
2000	96	1.345
2001	199	926
2002	268	1.368
2003	505	2.610
2004	392	4.476

2005	550	6.885
2006	693	9.669
2007	1.040	13.234
2008	1.437	15.658
2009	1.599	12.677
2010	2.260	17.180
2011	2.467	21.692
2012	2.833	21.295
2013	3.600	24.685
2014	2.862	24.918

Kaynak: (TUIK).

3.3. Türkiye-Çin Yatırım İlişkileri

İki ülke arasında gittikçe yükselen dış ticaret açığının belli oranlarda telafi edilebilmesi çalışmalarına da destek vermek amacıyla, Çin'in Türkiye'ye ilişkin olarak, yatırım, müteahhitlik hizmetleri, ulaştırma, turizm ve enerji sektörlerinde daha büyük açılımlar gerçekleştirmesi arzu edilmektedir. Yatırım alanlarındaki ilişkilerimizin güçlendirilmesi, istikrarlı ve kalıcı işbirliğinin yaratılması bakımından önemli bir süreci meydana getirmektedir. Bununla beraber, Ankara-İstanbul Hızlı Tren projesinin belli bölümlerinin bir Türk-Çin Konsorsiyumu tarafından yapılması amacıyla, Çin Eximbank tarafından Türkiye'ye 720 milyon Amerikan doları bedelinde kredi verilmesine ilişkin anlaşmanın gerçekleştirilmesi ve bu projenin inşaat sürecinin sürmesi, yatırımlar ve ekonomik işbirliği bakımından en somut girişimi oluşturmaktadır. Öte yandan, telekomünikasyon alanında Çin'in önde gelen kuruluşlarının (Huawei ve ZTE) Türkiye'de altyapı çalışmalarını gerçekleştirmeleri ve bu alanda işbirliği içine

girmeleri, ekonomik işbirliği bakımından güncel başarı örneklerini teşkil etmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

Bununla birlikte, 2010 senesinin Ekim ayında Türkiye ile Çin arasında “Demiryolu İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır ve anlaşmanın içeriğinde 7 bin kilometre hızlı tren hattı yapılmasına karar verilmiştir. Çin hükümeti projenin finansman bedeli için 28-30 milyar dolar kredi tedarik edeceğini belirtmiştir. Yapılan açıklamalara göre hat, Edirne’den Kars’a, Diyarbakır’dan İzmir’e, Trabzon’dan Antalya’ya değin uzanacak ve trenler 450 kilometre hıza ulaşacaktır. Ayrıca Türkiye ile Çin’in işbirliği kapsamında 10 sene içerisinde, Ankara-Sivas, Ankara-İzmir, Ankara-Antalya hattının yapılmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, birtakım Çin işletmelerinin, madencilik ve doğal taşlar başta gelmek üzere, Türkiye’nin farklı bölgelerinde küçük ölçekte yatırımları da vardır. Çin’den Türkiye’ye doğru yönelecek yatırımların, emek yoğun sektörlerle birlikte Türkiye’de istihdam ve katma değer oluşturan, teknoloji transferine imkan tanıyan ve Türkiye’nin üretim sürecine destek veren sektörlerde yoğunlaşması ve bu alanlarda önde gelen Çin işletmelerinin Türkiye’de etkinlik göstermesi, yatırım ilişkilerindeki Türkiye’nin asıl beklentisini ve önceliğini teşkil etmektedir. Çin’in iç pazarının büyüklüğünü ve global rekabet şartlarını önemseyen Türk işletmeleri de, Çin’de yatırım yapmaya ve Çin’i, diğer bölge ülkelerine açılan bir kapı şeklinde görmeye başlamıştır.

Türkiye ile Çin arasında gittikçe gelişen ticari ve ekonomik ilişkiler döneminde, enerji, yeni ve potansiyel barındıran bir sektör şeklinde göze çarpmaktadır. Bu sektörde, geleneksel alt sektörler (hidroelektrik santrallerinin kurulması) ve nükleer enerji ile beraber, bilhassa yenilenebilir enerji kaynakları (rüzgar ve güneş enerjisi) konularında iki ülke kuruluşları arasında işbirliği (yatırımlar dâhil) oluşturulabileceği saptanmıştır. Bu kapsamda, Çin bölgesi ile sektörel işbirliği öngören anlaşmaların neticelendirilmesi, işbirliği çalışmalarına hız kazandıracaktır (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013).

3.3.1. Çin’deki Türkiye Yatırımları

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında karşılıklı olarak direkt yatırımlar sınırlı düzeydedir. Çin’e komşu olan Orta Asya bölgesinde farklı sektörlerde büyük yatırımlar gerçekleştirmiş ve bu bölge ile beraber Rusya, Ukrayna ve Kafkaslar’ı da kapsayan

Avrasya coğrafyasında Sovyetler Birliği'nin çökmesinden bu tarafa yaklaşık 10 milyar dolar tutarında yatırım yapan Türk iş çevreleri, henüz Çin pazarının sağladığı olanaklardan faydalanmamıştır.

Türk şirketlerinin Çin'de kord bezi, çelik, değerli madenler, plastik, inşaat, gıda ve tekstil alanlarında çok az sayıda girişimleri vardır ve bu yatırımların gerçek değeri 2012 senesi Aralık ayının sonuyla yaklaşık 150 milyon dolar tutarındadır. Ayrıca elektronik, gıda ve tekstil sektörlerinde de birçok Türk şirketi üretimlerinin bir kısmını Çin'de yapmaktadır. Bununla beraber, T.C. Pekin Büyükelçiliği verilerine göre 2009 senesinde ülkede 67 Türk şirketinin ofisi ya da temsilciliği vardır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2009). Çin'de etkinlik içinde olan başlıca Türk şirketleri şunlardır:

- **DEMİRDÖKÜM:** 2009 senesi Mayıs ayı içerisinde Koç Holding bünyesinde bulunan Demirdöküm firması, radyatör üretiminde dilimli radyatörlerin yerini panel radyatörlere bırakmasıyla atıl olan üretim makinelerini dilimli radyatörle benzerlikler taşıyan üretim süreci olan yağlı radyatör üretimine doğru yönlendirmiştir. Çinli ChungMeiIndustries kuruluşuyla gerçekleştirilen ortaklıkla "Demirdöküm - ChungMeiIndustries Limited" isimli bir işletme kurulmuştur. 7 Ocak 2004 senesinde etkinliğe başlayan fabrika senede 300 bin adet yağlı radyatör üretimi yapmaktadır.
- **FABEKS DIŞ TİCARET:** 20 seneden bu yana Çin'le ticari ilişkileri devam eden Fabeks, 1993 senesinde yerleşik faaliyete geçmiş ve kaşmir kumaşının ana vatanı olarak bilinen Çin'in İç Moğolistan bölgesinde "Silk &Cashmere" markasıyla ipek ve kaşmir üretimine başlamıştır.
- **ARÇELİK-BEKO:** Koç Topluluğunun beyaz eşya sektöründe ki temsilcilerinden biri olan Arçelik şirketi, uluslararası pazarda markalarıyla büyüme stratejisi boyutunda, 2000 yılından bu tarafa etkinliklerini devam ettirdiği Çin pazarında 2009 senesinde çamaşır makinesi üretimine başlamıştır. Şanghay'a 189 kilometre uzaklıkta bulunan Changzhou bölgesinde bulunan Beko çamaşır makinesi üretim tesisinin, ilk aşamada senelik 200 bin adet kapasiteye sahip olması amaçlanmıştır. 3 Aralık 2007 yılında, Çin'in Changzhou bölgesinde "Beko Electrical Appliances Co.Ltd." Çamaşır Makinesi Fabrikası'nın resmi

açılışını yapan Arçelik A.Ş.; bu yatırımıyla, Çin piyasasında büyümekle beraber, Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik bölgeleri için tahmin ettiği büyüme stratejisini hızlandırmayı amaçlamaktadır.

- ÜNSA AMBALAJ: Kimya, ilaç, gıda ve maden sektörlerinde kullanılan polipropilen büyük çuval (FIBC) üretimi yapan Unsa Ambalaj, Çin'in Hangzhou bölgesinde bir fabrika inşa etmiştir.
- ŞİŞECAM: Kuruluş, 1988 senesinde Hong Kong'da satış yaparak giriş yaptığı Çin pazarında 2003 senesinde Şanghay Serbest Bölgesi'nde "Şişecam Shanghai Trading Company" ismiyle bir yatırım gerçekleştirmiştir. Guanzhou'da da bir ofisi bulunan şirket, 2000 senesinde 2.65 milyon dolar tutarında olan Çin'e krom kimyasalları ihracatını, 2004 senesinde 9.2 milyon dolara yükseltmiştir.
- ZORLU TEKSTİL: Zorlu grubu bünyesinde bulunan Korteks Mensucat firması, standart ürünlerde Çin'deki üreticilerle çalışarak uluslararası piyasalarda rekabet avantajını korumayı amaçlamaktadır. Şirketin Şanghay'da pazar araştırması ve sınırlı satış yapan bir ofisi vardır.
- GARANTİ BANKASI: Banka, 18 Mayıs 1999 senesinde Şanghay bölgesinde bir temsilcilik açmıştır. Bankacılık hizmetleri sunmayan bu ofisin maksadı, gelişmeleri yakından izlemek, Türkiye ile Çin arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerde aktif olmak, Çin'in ekonomi, ticaret, finans ve bankacılık alanlarındaki hukuki altyapısını anlamak ve Çin bankaları ile ilişkileri güçlendirmektir. Garanti Bankası'nın 15 Çin bankasıyla muhabirlik ilişkisi vardır.
- İŞ BANKASI: İş Bankası Şanghay Temsilciliği 25 Nisan 2006 senesinden itibaren Çin Halk Cumhuriyeti'nin Şanghay şehrinde etkinlik göstermeye başlamıştır. Temsilciliğin etkinlikleri arasında: Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin piyasa örgütlenmesi içerisinde bulunan şirket, kurum ve kuruluşlara İş Bankası'nın tanıtımı ve temsil edilmesi, Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti ve diğer ülkeler ile ticaret yapan yerli ve yabancı şirketlerle iletişim kurularak, söz konusu olan ticari işlemlerin İş Bankası'na yönlendirilerek bankanın Çin Halk Cumhuriyeti bağlantılı dış ticaret işlemlerinden aldığı payın

yükseltilmesi, Çin Halk Cumhuriyeti ile ticaret ilişkisi sağlamak isteyen ya da bu ülkede yatırım yapmak isteyen Türk firmalarıyla beraber, Türkiye'ye yönelik girişimlerde bulunmak isteyen Çin Halk Cumhuriyeti firmalarına danışmanlık hizmeti verilmesidir.

- SABANCI HOLDİNG-KORDSA: Grubun Kordsa Firması 2006 senesinin Kasım ayı itibarıyla Çin'de etkinlik gösteren ABD kökenli Invista Group'a bağlı IQNE Qingdao Nylon Enterprise'ın yüzde 99.5'ini satın almak için anlaşmıştır. 20 milyon dolar tutarında ciroya sahip olan firmanın satın alınmasıyla birlikte Sabancı Holding Çin'deki ilk yatırımını yapmıştır.
- FİBA GROUP-TÜRKMALL: FibaGroup ve Türkmall ortaklığındaki Star Mall, Nisan 2008 tarihinde 200 milyon dolarlık bir yatırım gerçekleştirerek, Shenyang kentindeki bir alışveriş merkezi projesiyle Çin pazarına giriş yapmıştır. 2010 senesinde tamamlanması öngörülen ve içinde beş yıldızlı otel, buz pateni pisti, sinema, gece kulübü, spa odaları ve Türk hamamı bulunacak olan merkezin Türk perakende şirketlerini Çin'e getireceği ve bu şirketlere yeni açılımlar sunacağı tahmin edilmektedir.

3.3.2. Türkiye'deki Çin Yatırımları

2012 senesi Aralık ayı sonuyla, Türkiye'de toplam sermayesi 100 milyon Amerikan doları tutarında olan 350'yi aşan Çinli şirketin kurulduğu biliniyor. Söz konusu şirketlerden önemli bir bölümü ticaret sektöründe, diğerleri ise imalat sektöründe ve hizmet sektöründe etkinlikler içerisindedir. Son yıllarda, bazı Çin firmaları, enerji, otomotiv, madencilik, mühendislik, elektrikli teçhizat, çeşitli makine, inşaat işleri, beyaz eşya, çelik, ilaç ve kimyasallar alanlarında yatırım gerçekleştirmek amacıyla çalışmalarını devam ettirmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, 2013). Türkiye'de yatırım gerçekleştiren belli başlı Çinli Firmalar şunlardır:

- HAIER: Beyaz eşya ve televizyon üretimi yapan firma aynı zamanda dünyanın en büyük klima üreticisi sayılmaktadır. 2003 senesi cirosu 10 milyar dolar, kârı ise 193 milyon dolar tutarında olan grup Wall Mart, Sears ve Best Buy gibi perakendenin dev şirketlerine satışlar yapmaktadır ve ABD'de küçük buzdolabı pazarının %25'ine sahiptir. Halen 100 civarında klima markasının satış yaptığı

Türkiye pazarına 1998 senesinde klimayla giriş yapan Haier'in Türkiye distribütörlüğünü Sanko Holding kuruluşu Akfel yapmaktadır.

- HICON: Çin'in en ünlü su sebili, klima ve buzdolabı üreticisi olan Hicon firması Kervancı Grup ile beraber 1,5 milyon dolar tutarında bir yatırım gerçekleştirmiştir. Amacı öncelikle çevre ülkelere, ardından ise Avrupa'ya ürün ihraç etmek olan Hiconaynca Türk ortağıyla beraber klima ve buzdolabı üretimi de yapmak istediğini ifade etmektedir.
- ZTE ve HUAWEI: Telekom ürün ve servisleri sağlayan bu iki Çinli şirket Türkiye'ye 3G yatırımı yapmak amacıyla gelmiştir. Dünyada 3G servislerinin pazar lideri konumunda olan ZTE, fabrika kurmayı düşündüğü Türkiye'yi, 3G servislerinde Avrupa üssü durumuna getirmeyi öngörmektedir.
- CHERRY: Çin'in en büyük otomotiv gruplarından biri olan Cherry de Mermerler Grubu ile gerçekleştirdikleri anlaşma çerçevesinde 1 Şubat 2008 tarihi itibarıyla Türkiye'de Cherry markalı otomobillerin satışını yapmaya başlamıştır. Cherry, daha önce dünyadaki otomotiv devlerinden olan Fiat ve Chrysler ile de birtakım işbirliği anlaşmaları yapmıştır.
- GEELY: Çin'in kamuya ait olmayan en büyük otomotiv şirketi konumunda olan Geely, Anadolu Grubu ile gerçekleştirdiği anlaşmanın ardından 2008 senesinde Türkiye pazarına girmiştir.
- FETAŞ: Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası'ndan (ZTSO) alınan bilgilere göre Türkiye'nin birçok şehrini gezerek metalürji ve yüzey işlem ürünleri sektöründe uygun bir yatırım alanı arayışında olan Çin Fetaş Şirketi, Çaycuma OSB'de fabrika kurmaya karar vermiştir. Fetaş OSB, Zonguldak Limanı ve Gümrük Sahasında gerçekleştirdikleri ziyaretlerin sonrasında bölgesel avantaj ve sanayi bölgesinin pozisyonu sebebiyle burada yatırım yapmak istedikleri ifade etmiştir.

Karşılıklı olarak ticari ve yatırım ilişkilerinin geliştirilmesi maksadıyla Çin'de temsilcilikleri olan başta Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) olarak, Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Çin Sanayici İş Adamları Derneği

(TÜÇSİAD) ve Guangdong Türk İşadamları Derneği (GUTİAD) gibi sivil toplum örgütlerinin gerçekleştirdiği çalışmalarda büyük bir öneme sahiptir. Bilhassa TUSKON'un yaptığı "ticaret köprüleri" faaliyetleri Çin yatırımlarının çekilmesi ve Çinlilerin Türkiye'nin yatırım olanaklarını daha yakından tanınması amacıyla çok verimli görülmektedir (Cihan, 2012).

3.4. Türkiye-Çin Ticaretinin Lojistik Altyapısı

İki ülke arasındaki turizm, yatırım ve bilhassa ticari etkinliklerin geliştirilmesi aşamasında kuvvetlendirilmiş bir ulaşım ağının yapılması, asıl önceliklerden bir tanesidir. Bu hedefe ilişkin olarak Türkiye-Çin arasında yaşanan önemli hadiselerden biri, 8 Ekim 2010 tarihinde Çin Başbakanı Wen Jiabao'nun Türkiye'ye yaptığı ziyaret esnasında imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İle Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Arasında Yeni İpekyolu Bağlantısı Ortak Çalışma Grubu Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı", Türkiye ile Çin arasında "Tarihi İpek Yolunun yeniden yürürlüğe geçirilmesine ilişkin en ciddi siyasi irade beyanıdır. Türkiye ile Çin'in ulaştırma alanındaki ilişkilerini geliştirmeye yönelik olan bu proje de, Türkiye'de yapılacak demiryolu projeleri ile Avrupa Birliği ve Çin arasında "Yeni İpekyolu" meydana getirecektir (Wufujiang, 2013).

Türkiye'nin Çin'e yaptığı ihracatın %90'ın üzerindeki bir bölümünü denizyolu sayesinde ulaşımını yapmaktadır. Çin'den gerçekleştirilen ithalatta ise denizyolu taşımacılığı %64, karayolu taşımacılığı %20 ve havayolu taşımacılığı %16'lık bir orana sahiptir. Ülkeler arasındaki ihracat ve ithalat taşımalarında ise demiryollarından faydalanılmamaktadır (Wufujiang, 2013).

İki ülke arasında olan ticari ve ekonomik işbirliği çalışmalarının daha da hızlanıp güçlenmesi için destek vermek amacıyla Türk Hava Yolları Şanghai merkezde çalışmalarını başlatmış ve karşılıklı olarak arttırılmış kargo seferlerini de başlamıştır. Bu alanda Çin'den de bir havayolu firması ise haftada iki defa Türkiye'ye ve devamında, İstanbul'dan Amsterdam'a kargo seferleri yapmaktadır.

Denizyolu taşımacılığında taşıma bedelleri, makul bir seviyede olmakla beraber, taşıma süresi ise 35 güne kadar olabilmektedir. Buna karşın, iki ülke arasında yapılacak direk bir demiryolu hattı sayesinde bu süre 12-15 gün arasına kadar düşebilecektir.

Hâlihazırda ağırlıklı bir biçimde karayolu taşımacılığının yapıldığı Orta Asya ülkelerine yönelik olan ihraç taşımaların bir kısmının da bu hat üstünden yapılması suretiyle ihracat tutarları düşürülecek ve rekabet gücünün yükseltilmesine destek verilecektir (TÜÇSİAD, 2011).

Neticede, iki ülke arasındaki bütün ulaştırma modellerinde ve lojistik altyapısında işbirliği gerçekleştirilmesi, ikili ticaretin gelişmesiyle birlikte, Türkiye ve Çin'in dünya ticaretinden kaptığı pay oranının daha da yükselmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

3.5. Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Ticaretinde Karşılaşılan Sorunlar

3.5.1. Fikri Mülkiyet Hakları

Fikri mülkiyet hakları ihlalleri ve taklitçilik nedeniyle Çin Halk Cumhuriyeti'nde yabancı şirketlerin ürünlerini piyasadaki fiyatlarının daha da altında satılmasından kaynaklanmaktadır. Devlet tarafından tedbirler alınmaktadır ancak bu tedbirler çok da etkili değildir. Bu nedenle Çin Halk Cumhuriyeti'nde yatırım gerçekleştirecek şirketlerin kendi tedbirlerini alarak, taklitçilik karşısında daha dikkatli ve daha titiz davranmaları gerekmektedir (Polat, 2009).

3.5.2. Mevzuat ve Bürokrasi

Mevzuat yeterli düzeyde şeffaf olmamakla beraber, her bölgede uygulanan mevzuatlar farklılıklar sergilemektedir. Bununla birlikte kanuni düzenlemelerin şirketlere duyurulmasının etkin bir şekilde yapılmaması çok önemli bir problemdir. Farklı siyasi yapıları olan 31 bölgede genel mevzuat, merkezi hükümet tarafından gerçekleştirilse bile yerel yönetim bölgelerinden de onay almaya gerek duyulmaktadır (Ekinci, 2005).

3.5.3. İç Pazara Giriş Hakkı

1 Temmuz 2004 tarihi itibariyle yürürlüğe sokulan “Dış Ticaret Kanunu” ile bütün işletmelere, ilgili kurumlara kayıtlarını yaptırmaları takdiriyle dış ticaret yapma olanağı verilmiştir, fakat kayıt yaptırma, dağıtım hakkı verilse dahi uygulama esnasında birtakım sıkıntılar doğmaktadır. Bununla birlikte farklı bir ülkede ticaret yapmadan ve bu pazarda pay alabilmek amacıyla istenilen ürüne yönelmek, talep yapısının da belirlenmesi gereklidir. 11 Aralık 2004 tarihi itibariyle yabancı işletmelere kendi

dağıtım ağlarını yapmayla beraber perakende ve toptan satış yapma hakkı da tanınmıştır. Başvuruları yerel yönetimler ve MOFCOM onaylamaktadır (Ekinci, 2005).

3.5.4. Standartlar

Kalite onay işlemleri uzun sürmekte ve yeterince şeffaf bir biçimde gerçekleştirilememektedir. Standartlar eyaletler boyutunda farklılıklar sergilemektedir. Bu durum da yabancı işletmelerin problemlerle karşılaşmalarına yol açmaktadır (Ekinci, 2005).

3.5.5. Ticari Bankacılık İşlemleri

Çin Halk Cumhuriyeti'nde dış ticaret- finans işlemlerinin önemli bir bölümü Bank of China tarafından denetlenmektedir ve ayrıca People's Construction Bank of China, Industrial and Commercial Bank of China, Agricultural Bank of China ve CITIC Industrial Bank da son dönemlerde akreditif düzenleyebilmektedir (Polat, 2009).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde meydana gelen gelişmelerle beraber bankacılık sisteminin batılı manada gelişmemesi en ciddi problemlerden biridir. Dış ticaret işlemlerine yönelik ilkeler yeterli seviyede değildir. Örnek verilecek olursa, Çin Halk Cumhuriyeti bankalarının teyitli akreditif açamaması, diğer ülke bankaları tarafından açılan akreditiflere teyit eklememesi ve dünya bankalarının Çin Halk Cumhuriyeti bankaları tarafından açılan akreditiflere teyit eklenmesinin önlenmesi çok önemli problemler oluşturmaktadır. Yatırımcılara, ödeme işlemlerinde güveni sağlayan teyitli akreditifler, dış ticarete en fazla yararlanan ödeme biçimlerindedir (Polat, 2009).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde meydana gelen diğer bir problem ise sıkı kredi politikalarıdır. Çin Halk Cumhuriyeti'nde kredi alabilmek için garanti şartı bulunmaktadır. Garantör olmadığı takdirde herhangi bir ipotek alınabilir, fakat bu durumda da bulunulan eyaletin kanunlarının onaylanması gerekmektedir (Ekinci, 2005). Bu durum da Çin Halk Cumhuriyeti'nin çeşitli bölgelerden ve eyaletlerden meydana gelmesinin bir dezavantajı şeklindedir. Yine bunun diğer bir negatif tarafı eyalet bankasının çekinin diğer bir eyalette geçersiz sayılabilmesidir.

Büyük Çin pazarından faydalanabilmek, gelişmeleri yakından izleyebilmek, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik, ticari, finans, bankacılık alanlarını ve hukuki yapısını

tanımak ve Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkilerin güçlenmesine sağlamak amacıyla Garanti Bankası 18 Mayıs 1999'da Şanghay'da bir temsilcilik açmak suretiyle ilk Türk bankası olarak faaliyete başlamıştır. Bank of China, Bank of Shanghai gibi bankalarla muhabirlik ilişkisi içindedir (Seyidoğlu, 2003).

Diğer bir banka olan Türkiye İş Bankası'nın da 20 Eylül 2006'da Şanghay Temsilciliği faaliyete geçmiştir. Bu temsilciliğin hedefleri, İş Bankası'nı kurum ve kuruluşlara tanıtımını gerçekleştirmek, Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında ticareti olan işletmelerin işlemlerini gerçekleştirmek, Çin Halk Cumhuriyeti'nde iş yapmak niyetinde olan yada bu ülkeye yatırım yapmayı düşünen Türk işletmelerle aynı zamanda Türkiye'de iş yapmayı düşünen Çin Halk Cumhuriyeti işletmelerine destek olmak ve danışmanlık hizmeti vermektir (Polat, 2009).

3.5.6. Tekstil

1 Ocak 2005 tarihinde, Tekstil ve Giyim Anlaşması'nın yürürlükten kaldırılmasıyla WTO üyesi olan çeşitli ülkeler tarafından, Çin menşeli tekstil ve konfeksiyon ürünlerine karşı yürürlükte olan kotalar kaldırılmıştır. Bunun neticesi olarak da, ucuz işgücü gibi birtakım etmenler Çin Halk Cumhuriyeti unsuru ile bütünleşince Çin Halk Cumhuriyeti'nin dünya tekstil pazarının çok önemli bir kısmını etkisi altına almaya başlamıştır. Türkiye ihracatının çok büyük bir kısmını meydana getiren tekstil sektörü üzerinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin WTO'ya üyeliğinin negatif etkileri yaşanmıştır. Türk tekstil sektöründe işletmeler ucuz işgücü ile birlikte, düşük maliyetlerle rekabete girememiş ve birçok işletme üretimi durdurma aşamasına gelmiştir (Polat, 2009).

Bu aşamada Çin Halk Cumhuriyetinin tehdidinden etkilenen 52 ülke ve 90'ı aşkın sektör WTO nezdinde girişimler gerçekleştirmiş, "İstanbul Deklarasyonu" isminde bir bildirge yayınlanmıştır. Bu bildirgede belirtilen konular Çin Halk Cumhuriyeti'nin para birimi manipülasyonu, devlet teşvikleri ve geri dönüşümsüz ya da düşük faizli kredilerle adaletsiz ticarete yol açtığı ve bunun neticesinde uluslararası tekstil sektöründe yapısal problemler, sosyal sıkıntılar ve istihdam problemlerine neden olmasıdır (Polat, 2009).

3.5.7. Coğrafi ve İklim Koşulları

9,600.000 km²yüzölçümü ile dünyanın en büyük ülkelerinden biri olan Çin Halk Cumhuriyeti'nde bölgeler arasında meydana gelen iklim ve coğrafi şartlar, bölgeler

arasında gelişmişlik açısından farklılaşmalara ve ürün isteklerinde değişimlere yol açmıştır. Yatırımcılar bakımından önemsenmesi gereken ürünün analizinin başarılı bir biçimde yapılması ve bu yönde yatırım gerçekleştirilmesidir (Polat, 2009).

3.5.8. Lisan Engeli

Çince'nin zor bir dil olması sebebiyle birtakım problemler yaşanmaktadır. Piyasada Çince'yi bilen personel sayısının azlığı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde İngilizce konuşma düzeyinin düşüklüğü, kurumsal işletmeler dışında işadamlarına problem oluşturmaktadır. Yazışmaların birçoğunun Çince yapılması Çince'yi bilen personele olan gereksinimi daha da yükseltmektedir (Polat, 2009).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya ekonomisinde son 30 yılda yaşanan küreselleşme ve ekonomik gelişmeler sonucu küresel rekabet ortamında güçlerini sürekli arttıran yükselen ekonomiler, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göre kendilerine has sosyo-ekonomik yapı, yüksek büyüme hızı ve uyguladıkları farklı politikalar ile dikkat çekmektedirler. Buna karşın enflasyonist ekonomi ve buna bağlı olarak yüksek risk, hızla değişen kültürel ve politik yapı bu ülkelerde karşılaşılabilecek en büyük sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Gelişmekte olan bu ekonomiler arasında BRIC olarak adlandırılan (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ülkelerin diğer gelişmekte olan ülkelere göre farklı olan makroekonomik göstergeleri gelişmiş ülkelerin BRIC ülkeleri ile bütünleşme ve yatırım yapma çabalarını daha da arttırmaktadır.

Diğer 3 BRIC ülkesine göre çok daha hızlı gelişme gösteren Çin ekonomisi çalışmamızda daha detaylı olarak incelenmiştir. 1980 yılından itibaren dışa kapalı bir anlayışta olan ülke piyasa ekonomisine geçerek dünyaya kapılarını açan geleceğin süper ekonomisi olarak öne çıkmaktadır. Ülkenin ekonomik verilerini incelediğimizde, uyguladığı iktisat politikaları ve en önemli üretim aracı olan bilgi ve teknolojiyi çok iyi kullanması neticesinde ülke ekonomisindeki hızlı büyüme ve yaşam standartlarında yaşanan yükselme en belirgin özellik olarak görülmektedir. Bu özellikleri ile dikkati çeken Çin dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisidir.

Dünya nüfusunun %20'sini oluşturan büyüklükteki ülkenin küresel ekonomi ile buluşması hem Çin hem de dünya ülkeleri açısından dengeleri değiştirmiştir. Ülke 1990 yılından sonra her yıl %10 büyümüş, GSMH rakamları da aynı şekilde 10 kat yükselmiştir. Sektörel olarak bakıldığında ekonomide sanayi sektörünün hakimiyeti görülse de son zamanlarda hizmet sektöründe önemli gelişmeler yaşanmaktadır. 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan ülke yabancı yatırımcılara uyguladığı kısıtlamaları kaldırmak zorunda kalmış ve üyelikle birlikte dünya ülkeleri de Çin'e karşı uyguladıkları ekonomik kısıtlamaları kaldırarak yatırım yapmak için rekabet etmeye başlamışlardır. 2005 yılında tekstil ve giyim anlaşmasının yürürlükten kaldırılması ucuz işgücü avantajı ile Çin'i tekstil pazarında dünya devi haline getirmiş ve bu durum birçok ülkeyi olumsuz etkilemiştir.

Çin'in yüksek büyüme hızına rağmen süper güç olamamasının teknoloji ve askeri güç olarak ABD'nin çok gerisinde olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ayrıca ihracat/ithalat verileri incelendiğine Çin'in büyümesini ABD'ye bağımlı bir şekilde sağladığını görmekteyiz ki bu da iki ülkenin birbiriyle en büyük ticaret ortağı olduğunu göstermektedir.

Çin süper güç olabilmek için;

- İstikrarlı bir şekilde ekonomik büyümesini sürdürmeli ancak bunu yaparken de ihtiyatlı olmalıdır.
- Özellikle sanayi sektörünün gelişmesine paralel olarak enerji ihtiyacının artması sonucu farklı enerji kaynaklarına yönelik çeşitli enerji politikaları geliştirmelidir.
- Ülkede bölgesel olarak görülen ekonomik dengesizliklerin giderilmesine yönelik önlemler ve politikalar oluşturulmalıdır. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kişiler şehirde yaşayanlara göre hem teknolojik hem de maddi olarak çok geri kalmış, yine aynı şekilde ülkenin kuzey ve doğu kesimlerine yatırım yapılmaması nedeniyle bu bölgelerde yaşayan insanların maddi imkansızlıklar içinde oldukları gerçeğinden hareketle kuzey ve doğu bölgeleri yabancı yatırımcılar için cazip hale getirilerek yatırım yapmalarının teşvik edilmesi yerinde olacaktır.
- Elinde bulundurduğu ucuz iş gücü ile dünya ekonomisine yön vermekle beraber ucuz iş gücünün basit ve kalitesiz ürün anlamına geldiği kanısı yaygınlaşmış ve bu nedenle Çin menşeli ürünler satın alınırken “Çin malı ürün ucuz ve kalitesizdir” algısının önlenmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.
- Çin'in Doğu Türkistan, Tayvan ve Tibet gibi ülkelerle varolan sınır problemleri, insan hakkı ihlalleri ve uluslararası normların uygulanmasında ki aksaklıklar gibi iç sorunlarını çözmeye çalışmalıdır.
- Ülkede mevcut tek çocuk uygulaması nedeniyle ilerleyen dönemlerde aniden genç nüfus sorunu yaşanabileceğinden ekonomik gerileme yaşanmaması için Avrupa'ya benzer sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye ile Çin ekonomik ilişkileri bazı risk ve avantajları da beraberinde getirmiştir. En önemli risk iki ülke arasındaki dış ticaret açığının sürekli Türkiye aleyhinde olması,

bir diğerk sorun ise istihdamdır. Küreselleşme ve Dünya Ticaret Örgütüne üye olması sonucu diğerk üye ülkeler tarafından ekonomik kısıtlamaların kaldırılmasıyla, ucuz iş gücü avantajını elinde bulunduran Çin'in ürettiğı ucuz ürünler, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye de tekstil sektörü başta olmak üzere ihracat bakımından önemli olan diğerk sektörlerde birçok kişinin işsiz kalmasına neden olmuştur. Bu risklerin yanında, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin daha da güçlenmesi maksadıyla 2010 yılında yapılan mutabakat ile Tarihi İpek Yolu'nun canlandırılmasına yönelik demiryolu projeleri vasıtasıyla, hem Çin'in Avrupa Birliğı ülkeleri ile kuracağı ticari faaliyetlerin, hem de Türkiye'nin Avrupa Birliğı ve Orta Asya ülkeleri ile yapacağı ticaret kapasitesinin hızla gelişmesi sağlanacaktır.

Türkiye'nin Çin ile ekonomik ilişkilerindeki riskleri fırsata dönüştürebilmesi ve yükselen pazar ekonomileri ile rekabet edebilmesi için;

- Özellikle tekstil sektöründe rekabet olmakla beraber, sektörel bazda işbirliğı yapılarak ihracata ağırlık verilmeli. Bu bağlamda Çin'e olan ihracatın arttırılabilmesini teminen katma değer oranı yüksek sektörlerle önem verilmesi yerinde olacaktır.
- Çin'in ekonomik büyümesi ile birlikte mevcut altyapısında da çok önemli değişiklikler olduğu düşünöldüğünde, özellikle inşaat malzemeleri ve endüstriyel ekipmanlara yönelik talep artacağından bu konuda faaliyet gösteren işletmelerin, sanayi işletmelerinin artmasına paralel olarak çevre kirliliğinin önüne geçilmesini sağlayan ürün ve hizmet sağlayan işletmelerin ve sağlık sektörünün gelişmesine bağlı olarak medikal sektöründe faaliyet gösteren işletmeler için önemli bir pazar olacaktır. Bu sektörlerin yanında iletişim, endüstriyel alet ve ekipmanlar, artan yaşam standartlarına bağlı olarak otomotiv, bilgisayar ve elektronik ev aletleri gibi sektörlerin pazar payı artacaktır.
- Ürün çeşitliliğı, markalaşma ve ürün tanıtım faaliyetleri ile rekabet ve ihracatın arttırılması sağlanabilir. Özellikle Çin'in diğerk bölgelerinde yaşayan tüketici tercihleri tespit edilerek buna uygun ürün farklılaştırılmasına önem verilmesi diğerk ticaret hacmine katkı sağlayacaktır.
- Bilgi ve teknoloji alanında Ar-Ge çalışmaları arttırılmalıdır.

- Ülke yabancı sermaye yatırımları için cazip hale getirilmeli, yeni istihdam alanları tesis edilip işsiz kişi sayısının azaltılması ve buna bağlı olarak ülke vatandaşlarının gelir dağılımında eşitlik sağlanmalı ve sosyo-kültürel yapının korunması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Cihan, (2012), “2012 yılında Türk-Çin ilişkileri Böyle Geçti”, Zaman, 31 Aralık 2012, http://www.zaman.com.tr/dunya_2012-yilinda-turk-cin-iliskileri-boylegecti_2035062.html, (Erişim Tarihi: 23.03.2015).

Cnntürk, “Çin İle Ticarete Hedef 100 Milyar Dolar”, 8 Ekim 2010, <http://www.cnnturk.com/2010/ekonomi/genel/10/08/cin.ile.ticarete.hedef.100.milyar.dolar/592318.0/index.html>, (Erişim Tarihi: 22.03.2015)

Çakıroğlu, Deniz, (2008), “Çin Ülke Raporu”, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi.

Çavuşgil, S. T. ve P. N. Ghauri, (1990), “*Doing Business in Developing Countries: Entry and Negotiation Strategies*”, Routledge, New York, ss. 10-15.

Çin Eğitim Hizmetleri, “Çin Halk Cumhuriyeti Tarihi”, http://www.sinoturkish.com/ckm/index.php?option=com_content&task=view&id=27&Itemid=30, (Erişim Tarihi: 01.03.2015).

Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu, (2013), T.C. Ekonomi Bakanlığı.

Çin Ülke Bülteni, (2012), Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu.

Çivi, Emin, (2001), “*Yeni Dünya Düzeninde Güç Kazanan Ülkeler: Yükselen Ekonomiler*”, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt:7 S:1, Manisa.

Dahlman, Carl, (2009), “*Innovation Strategies of Three of the BRICS: Brazil, India and China-What Can We Learn from Three Different Approaches?*”, SLPTMD Working Paper Series No:023, University Of Oxford, Department of International Development. (Aktaran: Özkul).

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, (2009), “*Yükselişi Anlamak; Çin 2009*”, http://www.deik.org.tr/KonseyIcerik/1240/%C3%87in_2009_Y%C3%BCkseli%C5%9Fi_Anlamak.html, (Erişim Tarihi: 23.03.2015).

Ekinci, Alper, (2005), “Çin Yabancı Sermaye Türkiye”, Turan Kitabevi Yayınları, Ankara.

Ekrem, Erkin, (2011), “*Türk Cumhuriyetleri'nin Bağımsızlıklarınının 20. Yılında*”, Çin'in Orta Asya Politikaları, SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık, Ankara.

Ekrem, Erkin, (2012), “*Türkiye-Çin İlişkilerininin 40 Yılı (1971-2011)*”, Stratejik Düşünce Enstitüsü.

Estes, R. J. (1998), “*Social Development Trends in TransitionEconomies, 1976-1996*”, Conference on ProgressandChallenges of Economies in Transition, Michigan StateUniversity Center orEuropeanand Russian Studies, 23-25 Kasım, East Lansing, ss. 3-7.

Euromoney, (1999), “*The 1999 Guide to Risk &Reward in EmergingEconomies*”, Euromoney, Nisan, S:10, ss. 168-171.

Garten, J.E. (1996), “*TheBigEmergingMarkets*”, Columbia Journal of World Business, Vol. : 31, No:2, ss. 6-8.

IMF, (1998), “*Main Developments in the World Economy*”, Annual Report 1998, IMF, London, ss. 1015.

IMF, (2009), “*World Economic Outlook*”.

IMF, (2010), “*World Economic Outlook*”.

İnançlı, Selim ve Kamacı, Ahmet, (2010), “*Küresellesme Sürecinde Çin Ekonomisi ve Türkiye İle Dış Ticaretinin Yapısal ve Sektörel Analizi*”, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, S:2.

Karaarslan, Hasan, (2012), “*Çin Halk Cumhuriyetininin Sahip Olduğu Güç Unsurları Çerçevesinde Geçmişinin, Bugününün ve Geleceğinin Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karaca, Ragıp Kutay, (2004), “*Dünyadaki Yeni Güç Çin: Tek Kutuptan Çift Kutuba*”, IQ Kültür Yayıncılık, İstanbul.

Karaca, Recai Kutay, (2012), “Çin’in Değişen Enerji Stratejisinin Dış Politikasına Etkileri (1990-2010)”, Uluslararası İlişkiler, C:9, S:33.

Khanna, T. ve K. Palepu, (1997), “Why Focused Strategies May Be Wrong for Emerging Markets”, Harvard Business Review, Temmuz-Ağustos, ss. 42-44.

Khanna, T. ve K. Palepu, (1999), “The Right Way To Restructure Conglomerates in Emerging Markets”, Harvard Business Review Temmuz-Ağustos, Vol. : 77-4, ss. 125-131.

Kniivila, Matleena, (2007), “Industrial Development And Economic Growth: Implications for Poverty Reduction and Income Inequality, Industrial Development for the 21. Century”, United Nations. (Aktaran: Özkul).

Köse, Hasan, (2011), “Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Raporu”, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Ankara.

Neace, M. B. (1999), “Entrepreneurs in Emerging Economies: Creating Trust, Social Capital, and Civil Society”, Annals of the American Academy of Political and Social Science, Thousand Oaks, Vol. : 565, ss. 149-159.

Orhan, Selma Sevinç ve Bakkalcı, Ahmet Can, (2009), “Çin’de İkili İstihdam Yapısı ve Küresel Etkileri”, Sosyo Ekonomi Dergisi, Temmuz-Aralık.

Özkul, Mehmet Fazıl, (2011), “Dünya Ekonomisinde Değişen Dengeler ve Yükselen Ekonomilerin Artan Önemi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, Serdar, (2011), “Küresel Ekonomik Krizin Çin Ekonomisine Etkileri: Çin’in Büyüme Stratejisinin Sürdürülebilirliği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:2, S:14.

Polat, Gözde, (2009), “Çin Halk Cumhuriyeti’nin WTO Üyeliği ve Türkiye Ekonomisine Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Qin Shi, (1996), “Çin”, Türkiye Baskısı, Elit Yayıncılık, Ankara.

Sandıklı, Atilla ve Güllü, İlhan, (2011), “*Gelişen Çin Ekonomisi ve Türk Dış Ticaretine Etkileri*”, Stratejik Öngörü Dergisi, Tasam Yayınları, İstanbul.

Sandıklı, Atilla ve Güllü, İsmail, (2005), “*Geleceğin Süper Gücü Çin*”, Tasam Yayınları, İstanbul.

Sandıklı, Atilla, (2009), “*Geleceğin Süper Gücü Çin*”, Bilge Strateji Dergisi, C:1, S:1.

Saraçoğlu, Metin ve Duran, Cengiz, (2008), “*Çin Ekonomisindeki Reformlar ve Çin’in Dünya Ticaret Örgütüne Üyeliği Üzerine Bir Değerlendirme*”, Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, C:10, S:1.

Seyidoğlu, Halil, (2003), “*Uluslararası Finans*”, 4. Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul.

Sükan, Özer, (2000), “*Çin Halk Cumhuriyeti Tarihi-Kurulması-Gelişmesi Türkiye ve Diğer Devletlerle Olan İlişkileri*”, Harp Akademisi Basım Evi, İstanbul.

Şimşek, Mevlüdiye, (2005), “*Çin Halk Cumhuriyeti’nin Dünya Ticaret Örgütü’ne(WTO) Üyeliğinin Ekonomik Etkileri ve Çin’in Geleceğine İlişkin Senaryolar*”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, C:12, S:2, Manisa.

Tabak, Hüsrev, (2008), “*Mao Devletinden Devlet Maosu’na: Çin Dış Politikasında Tarih ve Değişim*”, Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, C:1, S:2.

The Economist, (1999), “*The World Economy: CouldItHappenAgain?*”, The Economist, 20 Şubat, Vol. : 350-8107, ss. 19-21.

Türk Çin Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜÇSİAD), (2011), “*2011 ilk 3 çeyrekte Çin*”,

<http://www.tucsiad.org.tr/Images/FileManager/2011%20ilk%203%20C3%A7eyrekte%20C3%87in.doc>, (Erişim Tarihi: 23.03.2015).

Uğrasız, Bülent, (2002), “*Çin’in Hazar ve Orta Asya Bölgesine Yönelik Politikası*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:4, S:3.

Uğur, Demet, (2010), “*Çin Halk Cumhuriyeti Kalkınma Deneyimi: Sanayi ve Teknoloji Politikalarının Rolü*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wufujiang, Maner, (2013), “*Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Arasındaki İlişkilerin Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, Sait, (2008), “*Yükselen Güç Çin’in Güvenlik Politika ve Stratejileri*”, Beykent Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Dergisi, C:1, S:2.

Yiğın, Seçil, (2009), “*Çin Ekonomisi ve Dış Ticaret İlişkileri*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

ÖZGEÇMİŞ

15.12.1981 tarihinde İstanbul-Üsküdar'da doğdu. İlköğrenim ve Lise'yi İstanbul da tamamladı. 1998-2000 yılları arasında Trakya Üniversitesi Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu Elektrik bölümünde öğrenim gördü. 2009-2011 yılları arasında Eskişehir Anadolu Üniversitesi İşletme bölümünde eğitim görerek mezun olduktan sonra 2014 yılında Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. PTT A.Ş. bünyesinde kamu personeli olarak görev yapmakta olup halen Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir.